

చుక్కమ

శి క థ ల స ం పు టి

గుడిపాటి వెంకటచలం

మోడరన్ పబ్లిషర్స్, తెరాలి

1944

[వెల 0-12-0

అక్షి పవర్ ప్రెస్,
— తె నా లి —

అ దృ ష్ట ం

జగన్నధరావు, నన్నా విశ్వపతిని భోజనానికి పిలిచాడు, కూతురు పుట్టిన పండక్కి ఆమహాతల్లి ఆయన అత్తగారు, ఆమె చేతులో ఏముందోగాని, ఆ వొక్క వాక్కాయి పచ్చడితోనే తిన్నాము—భోజనమంతా ఇంటికి తీసుకుపోవాలి కొంచె మిమ్మంటే యామనుగుంటుందో అనుకున్నాను తాంబూలమై బైలుదేరపోతూవుంటే వాన వొచ్చింది తమలపాకు పళ్లెం ముందు మళ్ళీ కూచుని రెండోసారి ఆకుల్ని ధ్వంసం చెయ్యడం ప్రారంభించినాము

“మీ అత్తగారిని మాకు అప్పస్తావా, అమ్మతావా, లేక పోతే రోజూ మమ్మల్ని భోజనానికి ఎలుస్తావా? లేకపోతే దొంగతనం చెయ్యమన్నావా?”

‘ఏమిటి’

“మీ అత్త నెత్తుకపోతాం”

“తను ఏ రుక్మిణితో, నువ్వు కృష్ణుడూ తను రంభా, నువ్వు రావణుడూ—అనుకొని—”

‘అనుకుని—’

“ఇంక వదలనం లే—”

“విడో మారేజ్ వాళ్ళు కూడా వొప్పకోర్తాయ్”

‘నాయనా, తీసికెళ్ళండి పచ్చడిరుచి చూసే మురిసిపడుతున్నారు గాని, ఒక్కరోజు ఆమె సాధింపులూ అరుపులూ అనుభవించారంటే ఇంక యేభూకంపాలు వొచ్చినా భయపడరు”

“ఆ భూకంపాలు కలిగినప్పుడు యింటోనుంచి బైటికిపోతే సరి”

“ఆ పచ్చడి కలుపుకుని, తినబావ్వే స్థితిలో వున్నప్పుడే ఆరంభిస్తాయోయ్ సాధింపులు ! యీవాళ మీరుండబట్టి కాని !—”

“ఇల్లా బెదిరిస్తే భయపడి ఆమెను దొంగిలించడం మాన్తామనా?”

‘అదృష్టవంతులకు ఎట్లాంటి అత్తగార్లు దొరుకుతారు”

పోనీ అత్తగార్లు అనకపోతే భార్యలే మంచివాళ్లు దొరకడం అదృష్ట మనకూడదా?”

‘వొక్కవంటతో సంతోష పడతామా, మరిభార్యలైతే”

“అట్లాచూసుకుంటే ఆసంతోషం భార్యవల్ల రాదు అదృష్ట మంటే, డబ్బాబ్బ, ఎల్లా, రొమాన్సు, అన్నీ కలసిరావాలి మనవిశ్వనాథునికి వచ్చినట్లు

“అవేమిటోయ్, ఎప్పుడూవినలేదే?”

‘చిన్నప్పుడే”

“చిన్నప్పుడేలే, ఇప్పుడునీకు రొమాన్సు పడుతుందంటే యెవ్వరు నమ్ముతారు కాని—”

నేను కలకత్తాలో యమ్ యస్ సి చదువుతున్నప్పుడు జర్మన్ సర్క్స్ ఒకటి వచ్చింది లాడ్జివాళ్ళిందరం చివరక్లాసుకు పోయ్యాం చివరక్లాసు టిక్కెట్టే రెండురూపాయలయ్యెను

సర్క్సంతా సరే, పెద్దపులుల నాడించడానికి ఒకామె వచ్చింది వొచ్చిన నిమిషంనుంచి ఆమె వెళ్ళిందాకా నేను ఎక్కడ వున్నానో మరచిపోయినాను—ఆమృగాలు ఏవో వేటి నాడించిందో తెలియదు ఆమె కదలించడం, నడవడం, కళ్లతో బెదిరించటం, ఇవే చూస్తాను రక్తం రంగు మొహమల్ ద్రెస్సు వేసింది నడుముకుమాత్రం ఆకుపచ్చబెల్లు దానిమీద ధగధగ

లాడే బాకు ఇంతే, కాళ్ళకు చేతులకీ ఏమి తొడగలేదు ఆ చేతుల నునుపూ, తొడలమెరుపూ, కదిలినప్పుడల్లా అలలలా చలించే ఆకండా ఆమె వెళ్ళింది గుర్రాలు కౌపునూ వొచ్చారు కాని ఆమె కనబడుతోంది నాళ్ళకుమాత్రం దోవపొడుగున అంటున్నారు ట్రాంక్

“సింహంపిల్ల బలేమజాగావుంది ”

‘ ఆ ఆడదాని సాహసంరా’

నువ్వేమంటావు విశ్వపతి”

నిద్రవస్తోందని కళ్లు మూసుకొని పడుకున్నాను ఎచ్చెత్తింది ఎందుకో ఆ బాధ నిర్నయించుకోలేను ఈశ్వరదర్శనమైన వాడికి యీలోకము సుఖాలు కష్టాలు ప్రజలూ పూళ్లుఅన్ని క్షణభంగురాలు, తృణప్రాయాలైనట్టే నాకు చదువూ హాస్టలూ స్నేహితులు యిల్లు ఇంటిదగ్గర బంధువులు సంసారము అన్ని మాయగా ఆశ్చర్యంగా కనపడ్డాయి ఇంక వేరే ధ్యాసలేదు పక్కమీడినుంచి లేవగానే ఆమె సంగతి ఆలోచించేవాణ్ణి కాలేజీలో ఆమెనే అలా ఆలోచిస్తూ కలలు గంటాను ఎప్పుడు సాయంత్రమౌతుందా ఎప్పుడు వెళ్లిచూద్దామా అనే ఆతురత దగ్గరగా చూడాలని పెద్దటిక్కెట్టుకొన్నాను

ఇంకా బాగా కనబడాలని యిరవైఅయిదు రూపాయలు పెట్టి—ఓపేరాగాసు కొన్నాను దాంతో మనదగ్గరవున్న సొమ్ము ఆఖరుఅయింది ఎందుకు అట్లా బాధపడ్డానో, ఏమి లాభమను కున్నానో, నేను ఎప్పుడు చెప్పలేను కాని ఆ వయసులో వున్నప్పుడు మన బాధ బలంచేతనే, మనము కోరే వస్తువుని సాధించగల మనిపిస్తుంది ఎల్లలు చంద్రుణ్ణి అందు కోగలుగుతామన్నట్టే, మనము స్త్రీల నందుకో కలుగుతామనే విశ్వాసం మనని వద

లదు, నాలుగైదుసార్లు తల పగిలిందాకా

చూచినకొద్దీ బ్రాంతి యొక్కువౌతోంది రాత్రిళ్ళు జ్వరం
కాచినట్టే, ఒకటే బాధతో దొల్లుతాను ఆ పెద్దపులి పట్టు
కుంటే ఆమెని! నేను దూకి పెద్దపులిని లాగేస్తే! సర్కస్ మానేజరు
ఆమెని అక్రమం చెయ్యబోతుంటే! నేను వెళ్ళి అడ్డపడితే!
ఇట్లా సినిమాలో చూచినట్టే! నా జీవితంలో జరిగినట్టే కథలు
అల్లుకున్నాను ఆ సర్కస్ వెళ్ళిపోతే నేను వెంటపోవాలి అని
కూడా అనిపించింది

ఒక సాయంత్రం డబ్బులేదు సర్కస్ కి వెళ్ళాలంటే అప్పు
చేశాను మర్నాడు టిఫిన్లు రెండుమానాను నాకు కాలేజీలో
వొచ్చిన ప్రైజ్ టెన్నిసన్ అమ్మాను ఇంకా యింటినించి
డబ్బు వారానికిగాని రాదు మూడోరోజున అసలు డబ్బు పుట్ట
లేదు డేరాదగ్గరికి వెళ్ళాను ఎవరన్నా పిలుస్తారేమోనని ఆశ
ఆట మొదలుపెట్టారు చుట్టూ తిరుగుతున్నాను మోటారు
గింది పక్కనే నుంచున్నాను ఆమె దిగి లోపలికి వెళ్ళింది
వెంట యెవ్వడో వున్నాడు విలువగల సూటులో—వొంటరిగా
వాళ్ళిద్దరూ వొచ్చారు ఆమోటారులో వాణ్ణి చంపాలనిపించింది
పాపం కుర్రదాన్ని చేసి వొంటరిగా మోటారులో పెట్టుకొన్నాడు!
పాపమూ, పుణ్యమూ, లేవూ వీళ్ళకి వెడుతూ నావంక చూచి
దేమో ననిపించి వొణికి, కరిగి, దుమ్ముతో యేకమయినాను

నేను బైటవున్నానే నేనన్నా దగ్గర లేకుంటే పెద్దపులి దగ్గ
రికి వెళ్ళిందే—ఏం అపాయం వస్తుందొకదా! బైట వొణుకు
తున్నాను భయంతో ఆతృతతో! వాడు మోటారులో పెట్టుకు

చ్చాడే కాని, పెద్దపులినుంచి రక్షిస్తాడా!

గంటసేపట్లో మళ్ళీ వచ్చింది వాడితోనే ఇద్దరూ మోటా

రెక్కతున్నారు వెన్నాలయెక్కితే నేను! వాడేమన్నా చేస్తా
డేమో దోవలో పాపమా పల్లని?

“ఎవరిది?” అన్నాను పక్కనున్న వాడితో

“ఓహో” అన్నాడు—వెళ్ళిపోతున్నాడు జేబులో వెనక్కి
వెళ్ళేందుకు ట్రాం టిక్కెటికి బేడవుంది వాడిచేతిలో పెట్టాను

“జోసపైన్—దీంటో పులుల్ని ఆడిస్తుంది ”

‘ ఇల్లెక్కడ?’

ఎడెస్ చెప్పాడు

“వాడెవడు?”

‘ఎవడో డబ్బిచ్చినవాడు’

నేని సే—”

“రేపు నువ్వు వస్తావు ఆమోటారులో ”

గుండె చివుక్కుమంది

దీనికోసమే నేను యిన్నిరోజులూ యీ బాధంతా పడ్డది!
యీ నీచురాలికోసమా? ఒక్కదెబ్బతో నా మొహమంతా
వొడిలిపోయింది ట్రాంకి డబ్బులుకూడాలేవు మూడుపైళ్ళు
కాళ్ళీడ్చుకుంటూ పోయి పడుకున్నాను కాని ఆమె నడకా,
తళతళమనే జరీలంచు బుజంమీదనుంచి జీరాడుతో రొమ్ము
మీదికి జారటమూ, ముసుకునుంచి తప్పించుకొని చంపమీద
దొల్లె ఆజుట్టూ, ఆచిన్న జరీచెప్పలూ, ఆచిన్న కాలూ—నిద్ర
రాదు—ఆమెగాడివంక చూసిన ఓరచూపు — చిరునవ్వు
మూడురోజులు దాన్నే తిడుతున్నాను కాని విష్ణుని హిరణ్య
కశిపుడు ఎంతమరిచిపో గలిగాడో—రెక్కలుకాలాయని పురుగు
దీపానికి ఎంతదూరము పోగలదో—నాగతీ అంతే అయింది

డబ్బేకదా! డబ్బిస్తాను ఇంటిదగ్గరనించి డబ్బు వచ్చింది

ఖర్చు తగ్గించుకుంటే పదిరూపాయలు మిగిల్చుకోవచ్చు దాంట్లో అయిదు దానికిచ్చినా, యింకో అయిదుతో రాత్రికేమన్నా కొన వచ్చు ఇంకోరాత్రా? చాలదూ? కాని మచ్చికొతాముగా మెల్లిగా బెల్లించి నమ్మించి పూరికేనే వెళ్ళవచ్చు పోనీ ఆ రొండో అయిదుకూడా యిచ్చేస్తే! మొగవాళ్ల మనస్సు చాలా తమాషగా ఉంటుంది ఆజోసపైన్ అసలు సుశీలై మొగాడి వంకే చూడనిదైతే నాకు లభ్యమవుతుందా? కనుక మొగవాడంటే సరదా పడేదే ఐవుండాలి నాఉద్దేశప్రకారం కాని ప్రతి మొగాడివంకా చూసేది ఐవుండకూడదు ఇంకోమొగాడివంక చూసిందా—చవ్వకైపోయింది ఆమెని నానాతిట్లు తిట్టుకుని అసహ్య పడ్డాను! మొగాడికి ఎట్లాఉంటుందంటే తానెటువంటి వాడైనా తనని మాత్రం వలిచేటంత రొమాన్సు మాత్రమే ఉండాలి స్త్రీకి తాను కోరిన స్త్రీకి అప్పుడు ఆరొమాన్సుని గుడ్ టేస్ట్ అంటాడు ఆమెని పతివ్రత అంటాడు “పాపం మనసు పట్టలేకపోయింది ఇంకోతై ఐతేనా ఒక్క తన్నుతన్ని తనభర్తతో చెప్పేదే!” అనుకుంటాడు తననిగాక యింకొకరిని యిష్టపడ్డదా! కులట పాపాత్మురాలు! ఇట్లాంటివాళ్లు వుండబట్టే దేశమిట్లా పాడవుతోంది వీళ్ళని కోసి కుక్కలకేసినా పాపమా! అంటాడు ఆరొమాన్సు దోషమవుతుంది ఆస్త్రీ దౌర్భాగ్యురాలవుతుంది

ప్రతి సాయంత్రము ఆమె యింటిచుట్టు ప్రదక్షిణలు మొదలు—ఎప్పుడన్నా కిటికీలోనుంచి ఏమన్నా కనబడుతుం దేమోనని—ఎవడన్నా లోపలికి వెడతాడా, బైటికి వస్తాడా అని—ఒకరోజు మూడుకార్లు ఆగిఉన్నాయి ఆయింటిముందు నిద్రపోయే ‘ఛాఫర్ని’ లేపాను

“ఎవరికారు?”

“ఎందుకు?”

“ఊరికనే?”

“ప్రే?”

అతని సలహా తీసుకొని అట్లాతిరిగి మళ్ళీ వచ్చాను

“ఎక్కడికి వచ్చారు యీ కారు ఆయన?”

‘అరే వెడ్డావా, తన్ననా?’

మళ్ళీ అతని సలహా నందుకున్నాను సర్కస్ ఆఫూరి నుంచి వెళ్ళిపోతుండే అని భయం పట్టుకుంది

ప్రతి రాత్రి ముందుసీటు పదిరూపాయలుపెట్టి రిజర్వ్ చేసి తీసుకొని ఆ అరగంట తనివితీర చూచి లేచివస్తాను సర్కస్ మధ్యనచ్చి అరగంటలో లేచివచ్చే మానవుణ్ణి వింతగా చూస్తున్నారు ఆమె తలవంచి తే నేనూ ఎంచాను! గావంక కనుపడుతుండేమోనని తేరిపారచూశాను ఆమె పులిద్గ్గర నుంచుంటే, వొణకి కళ్లు మూసుకున్నాను నుంచున్నాను చప్పట్లు కొట్టాను ‘ప్రేవో’ అని బిగ్గరగా అరిచాను అంతవరకూ ఆ మోటారు వచ్చేదాకా బైటనుంచుని ఆమె లోపలికిరాగానే నా రిజర్వ్ డు సీటు లోకివచ్చి, ఆమె ఫీట్ కాగానే నేను బయటకు వెళ్ళి, ఆమె మోటారుప్రక్కన నుంచుంటాను

ఒకరాత్రి ఒక్కతే వచ్చింది ఆ ఎర్రటి జాకెట్ పైన మెరిసే కంరాన్ని, జాకెట్ చిరుగుతుండేమో అనిపించే ఆమె ‘బస్టు’ ని చూచి తల్లడిలాను ఫీట్ అయింది నేను బయటికి వెళ్ళాను ఇంక ఆమెతో మాట్లాడక, బతక లేనని నిరాశ నాకు మొండి ధైర్యాన్నిస్తోంది

కిందికి చూస్తో, ఆలోచిస్తో వస్తోంది మోటారు దగ్గిరికి ఆన

డక, అవూపు, అగుండవిచేతులు ఆ చంపల తెలుపు

“నేనూ వస్తాను యీ రాత్రి”, అన్నాను ఇంగ్లీషులో నా కంఠమే అది

‘ఎవరు?’ అంది

‘నీ ఎడ్ మైరర్’

‘ఛీ! పో’ అన్నట్టు విదిల్చుకొని మోటారెక్కి తలుపుమీద చెయ్యిపెట్టింది

అయిపోయింది నా సంగతి!

వాళ్ళవద్ద నేను చెప్పేదివిను నిన్ను చూడక నేను బతక లేను నన్నట్లా వొదిలేస్తే నీమోటారు చక్రాకిందపడి నలిగి పోతాను ’

నా కంఠంలో ఎంతదీనత్వం పలికిందో నేనే ఆశ్చర్యపోయి నాను గాబాధ వినబడ్డది గావును ఆమాటలోనే మళ్ళిచూచి చిరునవ్వు నవ్వింది తలవంచింది పక్కన కూచున్నాను కారు కదిలింది మాటరాదు ఆలోచనలేదు నాలుగునిమిషాలు నా అదృష్టంతో దిగ్భ్రమచెంది కదలలేక పోయాను చెయ్యిజాచి ఆమె చెయ్యిని తాకాను చెయ్యిలాక్కుని అవతలగా కూచుంది తొరతొరగా ఆలోచిస్తున్నాను మరి ఎందుకు ఎక్కమంది? వూరికే కూచుంటే యామనుకుంటుంది? వాళ్ళపద్ధతులేమిటో? ఏంమాట్లాడాలో? ఏం చెయ్యాలో? మొదలెట్టానో? శుద్ధ మూర్ఖుడు అప్రయోజకుడని, యింటికి పొమ్మంటుందేమో వూరికే కూచుంటే? చప్పున జరిగి ఆమెచుట్టూ చెయ్యివేశాను ఒక్కతోపుతోసింది రెండోమూల సీటుకింద దబేలుమని పడ్డాను మోటారాగుతోంది “హరీ! ఏమిలేదు పోనీ” అంది “నాతో గాడిదలాగా ప్రవర్తించకు” అంది పెద్దపులులతో

కు స్త్రీలుపట్టిన జెబ్బలవి—నా నడుము విరిగింది మెల్లిగానేచి
వైనకూర్చున్నాను సిగ్గులేక యింకమళ్ళీకదలలేదు మోటా
రాగింది దిగి లోపలికి రమ్మంది నన్ను మెల్లిగా చీకట్లో
మెట్లుఎక్కాను స్విచ్చినొక్కి గదిలో సోపామీద కూర్చోమని
లోపలికి వెళింది మళ్లావచ్చి ఎదురుగా కూర్చొంది బట్టరు బుడ్డి
గ్లాసులు ముందు పెట్టాడు నన్నొకగ్లాసులోది తాగమంది
ఎన్నడూ ఎరగను కాని వద్దంటే ఆకిటికీలోనుంచి కిందికి
తోస్తే—ఏమిటో అది—వైనుబ్రాంది అని పేర్లు వినడమే—
నోటో పెట్టాను బాగుంది

“ఏమంటావు ?”

“నీవు కావాలి ”

“డబ్బు ?”

“ఇస్తాను ”

“తీసుకొచ్చావా ?”

“లేదు ”

‘ రేపు తీసుకురా ’

“సరే ”

“గుడ్ నైట్ ”

‘ ఎక్కడ కనబడతావు ?’

“అక్కడే”—స్విచ్ నొక్కింది—డ్రయివరు వచ్చాడు

“హరీ యిన్ని యింటిదగ్గర దింపిరా ”

లేచాను—హరీ దూరంకాగానే—

“ఎంతో తెలుసా?” అంది మృదువుగా చిరునవ్వుతో—

“ఎంత?”

“మూడువందలు ”

మూడువందలు ! హాస్యమనుకున్నాను

‘ ౨౦ ?’

“ఒక్కరాత్రిక మూడువందలు రూపాయలు !”

“హార్”

“మేమ్”

‘ నాకు నిద్రవస్తోంది యాయన్ని బైటికి వెళ్ళమని తలుపులు వేసెయ్యి’

నేను బైటికి వెళ్ళాను మోటారుకోసం చూశాను మోటారు లేదు హార్లేడు దేవుడాలని నడచి పోయాను మూడువందలు ! యేం చెయ్యను ?

ఇంకబుద్ధికలిగి ఆప్రస్తావన మానుకుంటే మంచిది ఐదు రూపాయ లనుకున్నాను మూడురోజులు ఆవేపు పోలేదు కాని పగలు తోచదు రాత్రులు నిద్రరాదు ఏమీచదవలేను అసలు కనపడకుండా వెళ్ళిపోతుందేమోనని భయం ఒక వేళ వేళాకోళానికి అన్నదేమో ? మళ్ళా యింకొకసారి మోటారు కేస వేడి తే—ఏమి యివ్వనక్కరలేదని నవ్విశే! ఊరికే అందిగాని ఎవడన్నా మూడువందలిస్తాడా ? కాక వెర్రి మొహాన్ని నన్నుచూసి ఒక్క సారి డబ్బులాగాలని ఎత్తువేళిందా? నేనిస్తాననే ?

మళ్ళీ ‘సర్క్యస్ కి’ వెళ్ళాను ఆరాత్రిన్నేహతుడి చేతిలో పావలాపెట్టి ఆమెకి శతం నెలకి నాలుగువందల యేభైయని తెలుసుకున్నాను

మరి ఒక రాత్రికి మూడువందలా ?

ఓరి ఆరాత్రి రాలా—అగ్గంటి వాళ్ళెంత యిస్తారు ?

వాళ్ళా యింతఅనిఏమిటి ? నగలు బట్టలు అన్నీ ”

“డబ్బు ?”

“మూడువందలు రాతికి ”

మళ్ళీ సర్క్స్ చూశాను ఆమె నాకు దక్కదనుకున్న తరవాత ఆమెమీద కోపం ఎక్కువైతోంది ఆపెద్దపులి తినెయ్యరాదూ గొంతు చించెయ్యరాదూ ఎవరికీ కాకుండా

హృదయంలో మండే అంత ద్వేషమూ, ప్రతి నిమిషమూ చల్లబడి నీరై ఆమెపాదాల్ని తడుపుతోంది పరీక్షమానుకు యింటికి పోదామనిపించింది వెళ్ళి పరీక్ష వినూ మూత్రం వెళ్ళి !—ఏముంది ? తిండి భార్యా ఎల్లలూ సంపాదనా మళ్ళీ యిట్లాంటి బాధ జీవితములో రుచిచూస్తానా ? మాఫ్లూ యిట్లాంటిచర్యలు సాగించానా—చెప్పితేసుకు కొడతారు కలకత్తా గనక సరిపోయింది గాని—డబ్బుకై తేనేంగాని —గంధర్వకన్య వంటిది నా మొహాన్ని చూస నాలుగు గజాల దూరానికి రానిస్తుందా ? జన్మానికల్లా ఒక అదృష్టం కలిగింది ఎంతడబ్బు పోసినా మళ్ళీ చూస్తానా ? అనుభవిస్తానా ?

పరీక్ష శిస్తుకనీ, నెలరోజులూ ఖర్చుకనీ, మావాస్సుపంపన రెండువందలూ, వీడిదగ్గిరా వాడిదగ్గిరా గోకి వందా, మూడు వందలు జేబులో పెట్టుకొని మోటారు పక్కన నుంచు న్నాను

“సరేనా ?”

తలవూపాను

మోటారులో ఆమె చిన్న నడుంమీద కా చెయ్యేశాను తలని నా బుజాన ఆనించింది, నిన్నటి పిల్లేనా ? ధనదేవతా, నిన్ను తప్ప ఇంకొకర్ని పూజించే మానవులంత మూర్ఖులుంటారా యీ ప్రపంచంలో ? ఒక్క మంత్రంతో అంత లావణ్యాన్ని

రా చేతికింద యిమిడ్చావు ! అంతగర్వాన్ని నా కాలికింద పరిచావు ! కలలోనై నా యెరగని ప్రేమని నాకు రుచిచూపావు అనుకున్నాను

దీపాలు వరసగా ఒక్కొక్కటే ఒక నిమిషం ఆమె మొహాన్ని వెలిగిస్తున్నాయి ఆ చిరునవ్వు, కళ్ళు పైకెత్తి నా మొహంవంక చూపు—ఎన్ని తపస్సులు చేస్తే దొరుకుతుంది మళ్ళీ, ఆ అనుభవం ? యీనాడు నేను సంపాదించిన అరవై యెకరాల మాగాణి నిజంగా—యన్నేళ్ళు క్షీడరీచేసి సంపాదించిందంతా మళ్ళీ ధారపోస్తాననుకో—అట్లాంటి రాత్రికోసం దగ్గిరగా యింకా దగ్గిరగా జరిగింది మోటారాగితే ఆ స్వప్నం ఆఖరేమో! పొమ్మంటుందేమో ! యీ మోటారు ప్రయాణానికి మాత్రమే నేమో చూడు వందలూనూ—ఇంటిదగ్గిర యెవడన్నా కాచుకొని వుంటాడేమో—ఈ డ్రైవరేం తగాదా పెడతాడో—అన్నభయానే దిగి మళ్ళీ ఆ గదిలోకి వెళ్ళాము మళ్ళీ వైను తాగించింది తాను తాగి నాకిచ్చింది నేను తాగింది తాను తాగింది ఆ బట్టలుతీసేసి సన్నని గాను వేసుకుంది ఆ వొళ్ళంతా పిలుస్తోంది నన్ను ఒక్క నిమిషం బల్లదగ్గిర ఆగి అమాంతం నా వొళ్ళొదూకికూచుంది నా మెడచుట్టూ చెమట ఆ పరిమళం—ఎక్కడనించో కొంచెంగా గాలిమీదా నీళ్ళమీదా తేలుతో వచ్చి ఎక్కడా ఇదివరకు చూచామా ఇది అనిపించి బాధ పెట్టదూ అట్టా ఆ జుట్టు ఒక సువాసన—ఆమె నోరు వైను పరిమళము, ఆమె వొళ్ళు—మెడ ఎంత అందవికారందైనా, ఆ సువాసనలు వొదలలేక కావిలించుకుంటారు ఆమె వొంటి మీద చిరుచెమటలే లవండరా అనిపించింది

“రా లోపలికి” అంది

డబ్బుసంగతి ఏమీ లేదు

నేనే తీసి “ఇంద” అన్నాను

కళ్ళు సగం మూతలుగా నిర్లక్ష్యంగా చూస్తూ “తరవాత చూద్దాం” అంది

సంత రాత్రి అయిందో తెలీదు కొండల్లో అర్ధచంద్రుడు కుంకేప్పుడు నీళ్ళమీద ఎట్లాంటి వెన్నెల పడుతుందో అట్లాంటి కాంతివొస్తోంది, ఆ తగ్గించిన ఎలక్ట్రిక్ దీపంలోంచి, అలిసిపోయి పొగరంతాపోయి నా చేతులమధ్య పడుకుని నాకేసి చూస్తోంది

“ఇంకా నిద్ర పోనియ్యవు ?” అంది నాచంపలు రాస్తూ

“ఎన్ని గంటలు ?” దిండుకిందచెయ్యి పెట్టింది నాలుగు గంటలు మ్రోగాయి

“మరియినారీ మోటారులో నెడతావా ?” అన్నాను నవ్వుతో

ఒక్కతోపుతోసి నన్ను పడవేసి నాకొమ్ముమీద తన కొమ్ముని అదిమింది

ఆమె నిద్రపోతోంది నాకు నిద్రరా లేదు మూడువందల రూపాయలు ? కాని మళ్ళీ జన్మానికి అట్లాంటి రాత్రి వొస్తుందా ?

ఒకటే రాత్రి ! ఎట్లా కళ్లుమూసి వృధాచెయ్యను నిద్రపోతో, మెల్లిగా లేచి ముఖం నాముఖం దగ్గిరకి తెచ్చి “నువ్వెవరు” అని పడుకుంది

ఆప్రశ్న కేమోగాని “నేను ఆంధ్రుణ్ణి” అని గర్వంగా జవాబు చెప్పాను మరి తమకీర్తినంత వృద్ధిచేసినందుకు నాకే మిస్తారో యేమిటో ఆంధ్రులు ?

అలవాటు ప్రకారం ఆరింటికేమెళుకువ వొచ్చింది లేదా

మంటే నాచుట్టూ చేతులువేసి పడుకొనివుంది కదిలాను ఆమె
కళ్ళు తెరిచి చిరునవ్వునవ్వి “రా” అని దగ్గిరికి లాక్కుని నిద్ర
పోయింది నేనూ నిద్రపోయినాను లేచేటప్పటికి పద్దైవుం
టుంది వేడినీళ్లు చన్నీళ్లు అన్నీ సిద్ధంగా వున్నాయి స్నానానికి
ఆయింటి యజమానుడివలె నా మాటను శిరసావహించి అతి
భక్తితో మెలిగారు నాకర్లు

ఠొట్టె, టీ, వెన్న, మాంసము అన్ని వున్నాయి బల్లమీద
కష్టమీద కొంచెం ఠొట్టె తిని టి తాగాను నేను మాంసం
తినకపోవడం అతి చిత్రంగా చూసింది

మరి—రాత్రి—అదిపనికివొస్తుందా మీకులంలో ?”

ఏం జవాబుచెప్పను ? “హిందువుల్లో అంతే” అన్నాను
నాకులాన్ని తలచుకుని సిగ్గుపడుతో లేచాను

“వెళతావా ?”

“గుడ్ బై—” దగ్గిరికి వొచ్చి ముద్దుపెట్టుకుంది

“మళ్ళా” అంది

“మళ్ళీనా ?”

“బాగుండలేదా ?”

నాకళ్లు జవాబు చెప్పాయి

“మరిరాత్రి రాకూడదూ ?”

అమ్మా ! ఆశ—నేనుమాట్లాడలేదు

ఏమను కుంటోంది? నేను లక్షాధికారినా ? నేటివ్ ప్రస్తునా?
కాని బికారినని ఎట్లా వొప్పుకోను ? రాత్రంతా రాజాధి రాజువలె
నటించి రానని తల వూగించాను

“ఎందుకు !” అని కండ్లు కిందికి వాల్చింది వింతనటన?
నాకు కోపం వొచ్చింది

“నేను ఎవరనుకున్నావు ? రాక్ ఫిల్లరా ?” నవ్వింది
 ‘రా, నాదగ్గిర మూడువందల రూపాయలు కాదు ఒక్క—”
 ‘ ఏమీ యివ్వవద్దు రా ”
 “నిజమా, నిజమా ? వొస్తాను మహారాజులాగ వస్తాను”
 అని వెళ్ళిపోయినాను

ఈ అదృష్టం నిజమా ? నిజమా ? కలా ? సర్కస్ ఆఫీసరి
 నించి వెళ్ళిందాకా ప్రతిరాత్రీ వెళ్ళాను స్నానం భోజనం అంతా
 అక్కడే పరిశ్రా ? అడుగుతున్నావా ? పరీక్ష ఏమయింది ?
 రామేశ్వరంలో పూజలు సరిగా జరుగుతున్నాయా ? భూమి
 సూర్యుడుచుట్టూ తిరుగుతోందా ? మానేసిందా ? ఈ కుంటి
 ప్రశ్నలు నాకెందుకు ?

894 8/33
 UEN —————
 Dec no 8851

చు క్క ష్ట
 (నావ్యజియన్ నావెల్ నించి)

౧

అమరావతి యంకామూడుమైళ్లుంది వొడ్డున వరసగా
 చేలూ, అక్కడక్కడ చెట్ల గుబుర్లూ తప్ప యింకేమిలేవు
 చక్కని గాలి వుండడంవల్ల ఆ వుదయం పడవ నీళ్లమీద తేలి
 పోతోంది యెండ తెరచాపమీద యటూఅటూ ఆడుతోంది
 గట్టుదగ్గిరగా పడవ నడుస్తోంది ఒకదిబ్బ మలుపు తిరిగాము

చిన్న తోటా, పొలము, ఆమధ్య గుడిశా కనపడ్డాయి ఒక
 ఫ్లాంగు దూరములో ఏదో పల్లెవున్నట్టుంది, గాని కనపట్టం
 లేదు మా పడవ దగ్గిరికి రాగానే గుడిశలోంచి వొకామె
 వొడ్డుకి పరుగెత్తుకొచ్చింది పైటకొంగు విసురుతో మమ్మల్ని
 కేకేసింది వెనక యిద్దరు పల్లెలువొచ్చి మాపడవని నిదానంగా
 కల్లువిప్పి చూస్తున్నారు ఆమెకి చీరెతప్ప, రవికకూడా లేదు ఆ
 చీరెని చూస్తేనే ఆమె బీదతనం తెలుస్తోంది

“అన్నా ! కాస్త వొడ్డుకి పట్టండి ”

“యెందుకు ?” అని చుక్కాని పట్టుకొని, తన చుట్టపొగ
 శక్తితో పడవని నడుపుతున్నట్టు కూచున్న మా సరంగు
 కేకేశాడు

“నా గేదె గోతులోపడ్డది అన్నా అన్నా, ఒక్కచెయ్యి
 సాయం పట్టి పైకితీసి పోదురూ, మీ కెంతన్నా పుణ్యము
 టుంది ”

“పూల్లోవాళ్ళని రమ్మను ! మాపడవకి అదేపనా ?”

“గోతులోపడ్డ గేదెల్ని లేవదీస్తోవుంటే బాగానే చేరు
 కుంటాము బెజవాడ” అన్నాడు మా వర్తకుడు అతనికి బహు
 తొందరగావుం ప్రయాణం మొదటినుంచీకూడా

“పూల్లోవాళ్ళు మా పొలానికిరారు రెండురోజుల్నించి
 అరుస్తోంది, నాయనా అది చస్తే యింక యీ బిడ్డలిద్దరూ
 చావలసిందే

‘ పాపం ! ఆడది, వొంటరిది ఆమాత్రం సహాయం చెయ్యి
 రాదుటోయ్ ” అన్నాడు సర్వభద్రం

“మీకేం చెబుతారు ఆ గేదెని యెవరెత్తుతారు ? మొదలు
 పెట్టామంటే వొదులుతుందా ? గడ్డివాము వెయ్యమంటుంది,

యిల్లు కప్పమంటుంది కూలియ్యకుండా పని చేయించుకునే యెత్తు ”

“చూడు వాళ్ల కరినత్వం, సుబ్రమణ్యం !” అన్నాడు సర్వ భద్రం

“నిర్దయకాదు, వాళ్లనేమాట నిజమే ఈ ఆడ వాళ్లు దొంగలు నేను చాలాచూశాను యిట్లాంటి టక్కరివేషాలు ”

“ఎప్పుడూ నువ్వు అట్లానే అంటావు చూడు యెట్లా అరుస్తోందో ! ఆమెకళ్లలో దీనత్వం చూస్తే జాలి వెయ్యనూ ! చూడు, ఆ అరుపు ఎంత నిస్సహాయంగావుందో ! పోనీ, ఆ ఎల్లలో, వాళ్లు అమాయకులు కారూ ?”

“కళ్లలో దీనత్వం! ఆడదానికి చూపులకి హృదయంలో దీనత్వం వుండనక్కర్లేదు అసహాయమంటావా, ఆ అసహాయత్వం వల్లనే అవసరంలేని సహాయమంతా పొందుతారు పైగా యీ మొగాళ్లు మమ్మల్ని అధోగతిలో వుంచారని మీటింగులు నాకు చెప్పకు యీ ఆడవాళ్ళసంగతి ”

“ఈ పొలాల్లోవాళ్లు కాదుకదా ఆ మీటింగులు చేసేది ?”

“వాళ్ళవెనక వీళ్ళు మొదలు పెడతారు ”

“అన్నా నీ కడుపున పుడతా, నా గేడెని బతికించు నా పిల్ల లన్యాయంగా మాడి చచ్చిపోతారు వెళ్ళిపోకు నాయనా నీకు కూలికి ధాన్యమిచ్చుకుంటా పోనీ ”

సరంగు చెవుల్లో సీసం పోసుకున్నట్టున్నాడు ఆమె ఆర్తనాదం, సుబ్రమణ్యానికి సంగీతం లాగుంది వర్తకుడు పడవని, తన తొందరతో నట్టేట్లోకి నెట్టాలని చూస్తున్నాడు

“ధూ ! యేట్లో దూకి యీదుకునన్నా పోతాను ” అన్నాడు సర్వభద్రం

బంతామీద జార్లబడి స్త్రీలను ద్వేషించే సుబ్రమణ్యం యేమను
కున్నాడో యేమో చప్పున కూచుని గట్టువంక చూశాడు
“ఇదిగో సరంగూ! నేనిక్కడ దిగతలుచు కున్నాను ఒడ్డుకిపట్టు”
అన్నాడు తటాలున

“ఇక్కడా, బెజవాడ వెడతా న్నారే!”

‘వెళ్ళను’

సుబ్రమణ్యన్ని చూస్తే వాళ్ళకి భయం వాడి పెద్దగొంతు,
తాడి డబ్బు నిర్లక్ష్యమూ

‘ఏంబచ్చి అయ్యా! సరేపడండి కాని నేనుమాత్రం గేదెను
మోసేది వుత్తది’ అని పడవని వొడ్డుకిప్పాడు

“మేము పోతాం” అన్నాడు యింకోడు

‘ఏమయ్యా ఎవరూ రారా సహాయం?’ అన్నాడు సుబ్ర
మణ్యం ఇంకోడు దిగాడు మాతో

ఇదిగో నలుగురం దిగాము పడవవాళ్ళూ మీరు మాతో
వస్తే ఐదు నిముషాల్లో ఆగేదేని బైటపడేసి వస్తాం కాకపోతే
మమ్మల్ని వదులుకుపోండి” దాంతో పడవవాళ్ళ కాపీనం
జయించింది అందరూ నడిచారు గొయ్యి చాలా పెద్దది అడు
గున ఏముందో కనపడదు చుట్టూ చెట్లు పెరిగాయి మోకులు
తీసుకొచ్చాము కాని గేదెకి కట్టడమెట్లా? ‘యిది సాధ్యమయ్యే
పనికాదయ్యా, పోదాం రండి’

అసాధ్యంగానే వుంది కాని యేదో మొగాడివల్లే వచ్చి
వెనక్కి పోవడం, యిద్దరు ఎల్లల్ని, ఆ కన్నీళ్ళతో చూసే ఆడ
దాన్ని వొదిలి సర్వభద్రం చొక్కాతీస్తున్నాడు

‘ఏమిటది?’

“నేను దిగుతాను”

“వొద్దు, నాయనా పోనీలేండి గేదెపోతే—“అంది”
చుక్కమ్మ

సర్వభద్రం మాట్లాడలేదు మోకుతో అతన్ని దించారు
గేదెకి కట్టాడు గేదెని లాగారు అతను పైకి వచ్చేటప్పటికి
వొళంతా బురద

“పదండి”

“వీ వొళ్ళు, రండి బావిదగ్గర స్నానంచేద్దరు గాని”

అతని ప్రాణంకోసమా, గేదె ప్రాణంకోసమా, ఆ కళ్ళల్లో
యిప్పుడే వీడుతున్న అభయమూ, విచారమూ! అందరూ
నడుస్తున్నారు పడవవేపు

‘నదిలో స్నానంచేస్తాను’

‘వొద్దు, బురదనీళ్లు, ఇక్కడెచెయ్యండి ఎండియిస్తాను’

ఆ ప్రార్థన విని నిరాకరించలేక పోయినాడు సర్వభద్రం

‘వాళ్ళనికూడా ఎలవండ’ అంది—కేకేశా

“ఆ, నేను చెప్పలా యింకేమిట? ఇల్లు కురుస్తోందా”

అంటూ వచ్చాడు సరంగు

“రండి, లోపలికి రండి” అంటోంది సర్వభద్రం స్నానం
చేస్తున్నాడు తుడుచుకోడానికి బట్టయిచ్చింది, దొడ్లోకివెళ్లి ఆమె
కళ్ళలో ఎంతసిగ్గు, ఎంత కృతజ్ఞత! ఈ పల్లెటూరివాళ్ళ
మొహాల్లో ఎంత మాధుర్యం వుంటుందో!

అతను లోపలికి వచ్చేటప్పటికి, అందరూ కూచుని పాలు
తాగుతున్నారు

అతనికి యిచ్చింది కాని అవి సగము మీగడా, సగంపాలూ

“ఎంత మీగడో!” అన్నాడు

“ఆహా యీ పాలల్లో ఒక్క తెరకాలేదు మీగడ పాల

పైన తేలడం మాశాంగాని, అడుగున మునగడం చూశ్చే
దెక్కడా—”

“గోతిలో దిగినందుకు అంతమాత్రమైనా లాభం లేక
జాతే—”

“మీ మొగ్గాళ్ళేమయినారమ్మా ?

“ఆయన తూర్పు పోయినారు

“ఎందుకు ? ఇంకో గెదెవి కొన్నురావడానికా ?”

“జరక్క ”

“పొలమూ, గొడ్డూ బాగానే కనబడుతున్నాయే !”

ఆమె మాట్లాడలేదు ఎందుకో అతని హృదయములోంచి,
అనురాగమూ, దయా—యెందుకో ఒకటేబాధ ఆమెకి యిరవై
మేళ్ళకంటే యెక్కువ వుండవు ఆమె వాళ్ళముందు తలవంచిన
విధంలో ఏదో సమతవుంది కళ్ళలో దయా, ప్రేమ వుంది
జాలిగా చూస్తుంది ఆబర్త యేమైనాడు ? యెందుకురాడు ?

“వూళ్ళో యెవరూ నీకెందుకు తోడురారు ?”

“నేను వాళ్ళకేం తోడుపడగలను ? వూరికే చేస్తారా ?

“ఏమో విచిత్రంగా వుంది ! అడది కష్టంలోవుంటే ఒకడూ
రాడా ? చిత్రమైన వూరే ”

దానికి ఆమె మాట్లాడలేదు

ఈమె వొక్కత్తా యీపొలంమధ్య యెట్లావుంటోంది ?
వూరివాళ్ళ సహాయంలేక, యిరుగుపొరుగువాళ్ళలేక ! కారణ
మేమిటో ! మూల వొక మగ్గిమూ, రాటమూ, వున్నాయి—
రంగునూళ్ళ దణ్ణాలకి వేళ్లాడుతున్నాయి ఆమె జీవనం చూస్తే
తన గర్వమూ, అధికభావము అన్నీ మాయమైనట్టున్నాయి
సర్వభద్రదానికి “ఏమి చేయగలను ఆమె కోసం ? ఇట్లాంటి

పొలం, తోటావుండి—అటువంటిభార్యవుంటే ! ఇంక ఏం కావాలి ” అనుకున్నాడు

అందరూ లేచి వెడుతున్నారు సర్వభద్రం చూడనేలేదు ఇంకా పాలు తాగుతున్నాడు వేడి చల్లారలేదో యేమో !

“అయ్యలారా ! దణ్ణాలు ! మీకెంతో పుణ్యముంటుంది ” అని వాళ్లని పంపించి లోపలికివచ్చి సర్వభద్రం యెదురుగా కూచుంది

సర్వభద్రం లేచి వెడుతున్నాడు

“మీ దేవురండి ?”

“మావూరా ! ఒకచోట నిలకడలేదు ”

మీపేరేమిటండి ?”

“నా పేరా, శేషయ్య నీపేరూ ?”

“చుక్కమ్మ ”

“చుక్కమ్మా, చల్లగావుండు పోయివస్తాను ”

సర్వభద్రం కాళ్లు కదలలేదు ఆమె లోపలికి పోక ఏదో యింకా అడిగేట్టునుంచుంది అతనూ కదలలేదు ఇద్దరూ కిందికి చూస్తూనుంచున్నారు చేతులన్నా కదలలేదు అట్లానే నుంచున్నారు వాళ్ల హృదయభావాలు యెవరికి తెలుసు ? వాళ్ళకే తెలీదు యవ్వనంతప్ప ఆ ఒద్దరికీ యేం సంబంధం !

“వెడతాను ”—మాటాడడు కదిలాడు అందర్నీ కలుసుకున్నాడు

ఏమిచ్చింది నీకు యీ కాసేపట్లో రహస్యంగా ?” అన్నాడు సుబ్రమణ్యం రహస్యంగా

“అసలు రారనుకున్నాము ”

‘ మళ్ళీ గోతిలో దింపందా ?”

“ఏంచేశారు, చెపుమా ? అన్నాడు సుబ్రమణ్యం మళ్ళీ
 “ఏం లేదు నోరుముయ్యి ’ అన్నాడు కోపంతో సర్వభద్రం
 ‘ ఇంతేనా ? నేనై తేనా—”

పడవ కదిలింది

“ఆమొగుడు ఏమైనాడంటావు ?” అన్నాడు ఒడ్డుననుంచున్న
 చుక్కమ్మ కేసి చూస్తూ సుబ్రమణ్యం
 ఎవత్తెతోనో పోయినాడో! చచ్చాడో!” అన్నాడు
 సరంగు

“ఒక్కత్తా అట్లా కష్టాలుపడుతూ యెందుకు వుండంటావు?”
 అన్నాడు యింకోడు

“కర్మ ఎందుకంటే ఏం చెప్పను ? అందమైన పిల్ల కాని
 నే చూసిన వాళ్ళలో ఇదోటి లెఖ్ఖా!” అన్నాడు సుబ్రమణ్యం

“నీ రేపల్లె రత్తమ్మకంటే బావుండలేదా ?” అన్నాడు
 సర్వభద్రం

“అదా ! అది కుంభకర్ణుడి కూతురు ఎక్కడ వుందో మళ్ళీ
 నాకు దొరికితేనా, అప్పుడు దానిపని తెలిసేది పోదూ అది
 నాకెందుకు, వొదిలి పోయిందేచాలు ”

ఎవరికోసం, ఎందుకోసం, అట్లా, ఆవొడ్డునే నుంచుంది చుక్కమ్మ,
 ఆ చింతచెట్టు నీడని మధ్యాన్నండాకా—ప్రవహించే ఆనీళ్ళ కేసి
 చూస్తూ

౨

రెండునెలలు దాటింది మళ్ళీ అమరావతి దాటి పడవ సాగే
 సరికి మధ్యాన్నం మూడుగంటలయింది నీళ్ళువిరిగి కొంచెం
 నీలమవుతున్నాయి సాయంత్రపు గాలి మళ్ళీంది పడవ
 ప్రయాణం హాయిగా అనుభవిస్తున్నారు వున్న నలుగురూ

సర్వభద్రం గట్టునే నిదానించి చింతచెట్టుకేసి చూస్తున్నాడు
పడవ వొడ్డుకు పట్టారు తన చిన్నమూటా తానూ దిగి పడవని
వెళ్ళిపోమ్మన్నాడు

“ఇదేనా మీవూరు ?”

తలవూయించి గుడిశకేసి మళ్ళాడు పడవని లోపలికి నెట్టే
శారు సర్వభద్రం చెట్టుపక్కన నుంచుని వెళ్ళేపడవకేసి చూస్తు
న్నాడు పడవమీదివాళ్ళు అతనికేసి చూస్తున్నారు మళ్ళీపడ
వని పిలిస్తే ! తన వెట్టితనానికి తనే ఆశ్చర్యపడ్డాడు ఎందుకు దిగి
నట్టు ? అసలు వాళ్ళు వున్నారో ? వెళ్ళిపోయినారో ! ఆ
మొగుడు తిరిగి వచ్చివుంటే ! తనవంక కొత్తగా చూస్తే ఆమె !
పడవను మళ్ళీ కేకవేస్తే ! యేమైతేనేం, రేపు పడవలో పోవచ్చు
గుడిశవేపు మళ్ళీ తిరిగాడు మెరిసే ఆబంగారు కాంతిలో ఆనం
డంగా కూచున్నట్టువున్నాయి ఆ గుడిశా, ఆచిన్ని పాకా, ఆ
తానిమ్మచెట్టూ యెవరో వస్తున్నారని చూసి తల్లీ పిల్లలూ
గుమ్మంలో నుంచుని చూస్తున్నారు అతను సమీపించగానే
“ఇదేమిటి—” అని ఆగింది అతను సంచీ దింప—

‘ ఈవేపు వెడుతున్నాను చూసివెడదామని దిగాను ’

‘నిజంగా మీరే ! ఆవాళ ఎంత సహాయం చేశారు నాకు!’
అని సంకోషంతో సిగ్గుపడ్డది

“పడవలో వొచ్చారా ? వెళ్ళిపోయిందా ?”

“అవును వెళ్ళింతరవాత నాకు జ్ఞాపకమొచ్చింది ఆ గుంటలో
ఆగేదే పడితే చుక్కమ్మకియెవరు సాయంచేస్తారు? ఆ బాని చుట్టూ
ఒకదడిగా కడితే బావుండేదే అనుకుని యిట్టా వెడుతో దిగాను ”

“అంత ఆలోచించారా ! యీ బీదవాళ్ళనిగురించి ! నిజం
గానా ?”

‘పిల్లలకి యివి తీసుకొచ్చాను” అని తను బెజవాడలో కొన్న బండీ, కొరడా, టోపీ అవీ సంచిలోంచి తీసియిచ్చాడు ఆ యక్షిణీ సంచిలోంచి యింకా యేమో తీస్తాడు అని వాళ్లు తొంగితొంగి ఆశ్చర్యంతో చూస్తున్నారు

‘లోపలికిరండి మాది బిడవాళ్లయిల్లు”

మగ్గం మీదసగం నేస్తున్న బట్టవుంది

“యదే మా జీవనాధారం”

‘చాలామంచిపని”

ఈరంగు బాగుందా? యింతకన్నా సన్నని నేత నేయ గలను నేను’

“ఎట్లా నేర్చుకున్నావు?”

“నేర్చుకోడమా! మానాన్న నేసేవాడు నాకు చిన్నప్పట్లోంచి చేతనవును’

పిల్లలు అతను యిచ్చిన వొస్తువులతో ఆడుకుంటున్నాను అతని చెల్లెళ్లకి, తమ్ములకీ ఇవ్వాలని కొన్న ఆటవొస్తువులూ, బొమ్మలూ అవి

‘ఎంత దయవుందండి మీరు మామీద! ———మీకు ఆక లేస్తాందా?”

“లేదు”

‘వేస్తున్నా యింట్లో యేమీ లేదులెండి అడగాలి కనక అడిగాను అంతే! కొంచెం పెరుగువుంది తాగడానికి”

“అక్క రేదు”

“ఐతే రండి మా పొలం చూద్దురుగాని పిల్లలు ఆడుకొంటూ వుంటారు”

అతన్ని తీసికెళ్ళి పశువులపాకా, తన రెండు గేదెలూ

పెట్టుకున్నాడు ఆమెని అల్లజరిగింది అది అతనామె నేమీ గొర్రెలూ, కోళ్లూ, చూపించింది ఒక-చోట ఆముదాలు, ఒక-చోట చిన్న వరిమడి, పసుపు, వేరుశనగ, అన్నిపంటలూ కొంచెం కొంచెంగా మళ్ళువున్నాయి గట్లపక్కన సీమచింత మొక్కల దగ్గర ఇద్దరూ ఆగారు

ఒక్కొక్క మడిమీద యెంతపంట వొస్తుందో అవి యెంతకి అర్జువోచ్చు తన నెట్లా ఆడదని మోసంచెయ్య చూస్తారో తనే వాళ్లని ఎట్లా చివరికి మోసం చేస్తుందో నిదానంగా చెప్పింది—ఎట్లా నన్నా అతనికి మనసులో తాను కొంతఆసి కలదానని తెలియచెయ్యాలని ఆ ప్రయత్నం ఆ బాటసారి తననుగురించి యేమనుకుంటు ఆమెకేమో !

సాయంత్రమాతోంది ఆదడి కట్టేసే నేనువచ్చిన పని అవుతుంది ”

అలిసి వొచ్చారు, యీవాళేంచేస్తారు ? రాత్రికి వుండండి రేపుపొద్దున్నే కట్టవొచ్చు ” అని వొకగుక్కలో అనేసింది ఎందుకు? తనబిడియాన్ని దాచాలనా ?

“సరేలే, అల్ల నే బావుంటుందేమో ! మధ్యాన్నానికల్లా కట్టేస్తాను మరిరాత్రికి చోటుంటుందా నాకు ? బైట చలి యీ కాలంలో ”

ఎందుకు ఆకొట్టంలో మంచంవేస్తాను జములుదుప్పట్లున్నాయి మంచంమీద పక్కేస్తాను చలిలేకుండా యేమన్నా పైనకప్పుకోండి నాచేత్తో నేళినవి ”

ఇంటిగోడకి ఒకపటము వుంది

“ఆయనేనా, యేమిటి, మీఆయన ?”

“ఆ, యీచుట్టుపక్కలల్లా దర్జాపురుషుడు అందరూ అదే

సర్వభద్రదానికి ఉద్దాన మిట ఆపటంలో కనబడలేదు

“పుక్తాలు యెంతబాగా చదువుతాడు ! అమరానతి గుడిముందు ఒక్కసారి పురాణంకూడా చెప్పాడు అదిగాక హరికథలు చెప్పగలడు హర్మోనియం పెట్టలేనా, దాంట్లో కర్తనలు వాయిస్తాడు ”

“మొన్న నాతో రాలా సుబ్రహ్మణ్యం—అతను బాగా వాయిచగలడు అతను పూనావెళ్లి నేర్చుకొచ్చాడు ”

“ఆయన కోలాటం వెయ్యగలరు కర్తరిప్పారంటే పాతిక మందిని నిలబెడతారు ”

“అహ, నిజమే ?”

‘అవును పాతికమందేమిటి ? నల్లబై మందికూడా పారి పోవలసిందే ”

‘అమ్మో, చాలా కష్టమే”

‘ ఆయనపాటకూడా బలేపాడేవాడు అందరూ ఒకటే పిలుచుకుపోయ్యేవాళ్లు—కాని యేంలాభం ? వాళ్ళతోకలిసి తాగుడలవాటయింది ప్రతివాళ్లకి ఆయనంటే యిష్టమయ్యెను ”

“మరిరాడేం ?”

‘ఏమో యెంత దూరాన వున్నాడో ! ఏంచేస్తున్నాడో !”

“మరి వుత్తరం రాయడేం ?”

‘ ఆయనరకమే అంత అందరిమోస్తరుమనిషి ఐతేనా ? వెళ్లేప్పు డన్నారు— ఏదన్నా వ్రాయవలసినంత విశేషం తటస్తే—నాకేగొప్ప అదృష్టంపడితే వ్రాస్తాను లేకపోతే లేదు— నువ్వేమీ బెంగ పెట్టుకోకు’ అని ”

“ఏమిటి ? అతను దేశాంతరాలు తిరుగుతోవుంటే, నువ్వు పిల్లలూ యెట్లా బతుకుతారనుకున్నాడు ?”

“ఏమాలోచించాగో తెలీదుకాని, నాకు నేత చాతనవునా, యీపంటలున్నాయా—ఎల్లాగో వోలాగు గడుస్తుందని తెలుసు ఆయనకి ! అదిగాక ఆయన వున్నప్పుడూ, అట్టేపని చేసేవాడా? సంవాయించేవాడా ? ఆటలు, పాటలు, హరికథలతోనే సరి పోయ్యేది అందరూ ఆయన్ని ఎలుచుకు పొయ్యేవాళ్ళే !”

ఇచ్చాకూచుని యీయిద్దరు చిన్నవాళ్ళూ సంబాషస్తారు వాళ్ళ మాటలు యెవరువిన్నా బాధలేదు—యేమీ దుర్మార్గంలేదు వాళ్ళమనస్సుల్లో

రాత్రి కొట్టంలో చుక్కమ్మ అతనికి పక్కవేస్తోంది కొత్త జములు దుప్పట్లు అతను బుజాన పెట్టుకొని వెళ్ళాడు శుభ్రంగా పూడ్చింది నీళ్లు చల్లింది మంచమూ దుప్పట్లూ దులిపింది తలకిందయెత్తు, మంచినీళ్లు—అన్నీ తల్లివలె దయతో యేర్పాటు చేసింది యేర్పాటుచేస్తో మధ్యమధ్య యిద్దరూ కులాసాగా నవ్వుతారు, యే ఆదుర్దా, వ్యసనమూ, వికారమూ లేకుండా కాని అప్పుడప్పుడు ఆమె మానంగా తలవాల్చి, అతను మార్నాడుతో వుంటే, అతని ముఖంవంక చూడకుండా వింటుండేది

పక్కవేసి ఆమె వెడుకూవుంటే అతను వెనకనే వెళ్ళాడు ఆమెని వెళ్ళనియ్యడం అతని స్వాధీనంలో లేనట్టుంది ఆమె మీద ప్రేమ అంత అధికమయింది పొడిపొడి మాటలతో తడబడే వాక్యాలతో, సిగ్గుతో, తన హృదయంలో రహస్యం ఆమెకి తెలిసేటట్టు చేశాడు ఆమె చేతిని మెల్లగా పట్టుకున్నప్పుడు ఆమె అతన్ని అపార్థం చేసుకోలేదు తల వూయించి మృదువుగా నవ్వింది చిన్నవాడు—ఇంకా కుర్రాడు—అందమైనవాడు—బొల్బం నుంచి కాయకష్టంచేసి బతికిన మోటవాడు—అతని లాలన ఆమె అంగీకరించింది ఆతనితో బైటికి

వెళ్లి తిరుగుకో కిటికీలోంచి యింటలోపలికి చూసింది పిల్లలు
సుఖంగా నిద్రపోతున్నారకద నిద్రట్లో దుప్పట్లని తన్నెసుకో
లేదు*ద

“రండి లోపలకూచుని మార్గ్లాడుకుందాము నిద్రవొచ్చిం
దాకా”

కాని వార్షిద్దరూ మార్గ్లాడుకోవుంటే పిల్లలువూరికే కదులు
తున్నారు ఆకొత్త కంఠశబ్దాలు రాత్రులు వినడం వాళ్ళకు
అలవాటులేదు ఆడపిల్ల లేచింది ‘యేమిటిఅమ్మా?’ అంది
ఏంలేదు నిద్రపో”

అక్కడకూచుని మార్గ్లాడుతోవుంటే పిల్లలకు నిద్రపట్టదు
తలుపుతీసుకొని కొట్టంలోకి వెళ్ళారు కాని యేమీ జరుగలేదు
తను బెజవాడ వెళ్లివచ్చిన యీనెలదినాలూ ప్రతినిముషమూ
ఆమెనే తలుచుకుంటున్నానని అతను ఆమె కళ్ళల్లోకి చూస్తూ
చెవుతో వున్నంతసేపూ ఒకరిచేతులు ఒకరు — వేళ్లు వేళ్ళలో
కలిపి కూర్చున్నారు ఎల్లతనపుచేష్టలు ! వెరిమనుషులు ! కాని
ఆనిమిషాలు యిద్దరికి యెంత మధురంగా వున్నాయి ! అప్పు
డప్పుడు అతను యెండిపోయ్యే తన పెదవుల్ని, నాలికనూ తడి
చేసుకుంటున్నాడు తనకళ్ళనెత్తి ఆమెనుచూడ్డం అతని కసాధ్య
మైనట్లయింది అతనిగుండె గాఢంగా కొట్టుకుంటోంది తనకి
తానే ధైర్యం తెచ్చుకోడానికి బొంగురు కంఠంతో ‘హూం’
అంటోవుంటాడు కాని అతనంత తొందరపడడం అనవసర
మేమో ! యెదురుగా కూచుని చిరునవ్వుతో వింటోంది అతని
మాటలు ఆమెకికూడా అతనిమీద మమతలాగేవుంది అల్లానే
కనపడ్డది—ఎందుకంటే వెళ్ళిపోయ్యేటప్పుడు అతన్ని ముద్దు
పెట్టుకోనిచ్చింది మరిచూశారా ఆ సంగతి ! అతను ముద్దు

పెట్టుకున్నాను ఆమెని అట్లాజరిగింది అది అతనామె నేమీ
అడగలేదు వాళ్ళపెదవులు కలుసుకున్నాయి ఆమె వెళగానే,
జములు దుప్పట్లొంద బాగాకప్పుకుని, మునుచుకుని, ముసుగు
పెట్టుకుని పడుకున్నాను తనహృదయంలోని మధురమైన రహ
స్యాన్ని లోకంవించి దాచుకోవాలని గావుల్ను అతనివుద్దేశ్యం!

మర్నాడురాత్రివించి కొట్టంలోనే కూచుని మాట్లాడుకునే
వారు ఇంట్లోపలు లేవరా మరి! మాట్లాడుకోడానికి సంగ
తులు అంతంలేరుండా వుండేవి విసుకు విరామములేదు ఆ
కబుర్లక యేదోవాకటి కొత్తగా తోస్తోనే వుండేది మళ్ళీతాను
ఆమెదగ్గిరికి రావడానికై యెన్నికష్టాలు పడ్డాడో అతనుచెప్పాడు
తమపడవలోంచి గుడిశదాపున దిగుతానన్నప్పుడు పడవలో
ఒకతన— అవును, సీనయ్య తోటదగ్గిరా' అన్నాట్ట! 'సీనయ్యా!
నే నెరుగుగును అతన్ని అని ఇంకోడు అన్నాడని చెప్పాడు

“అవును ఆయన పెరడే! చూశారా! ప్రతివాడికి తెలుసు
ఆయన! ఈచుట్టుప్రక్కలంతా ఆయనంటే ప్రాణమిస్తారు”

“సీనయ్యా మీఆయన! కైదులో వున్నాడన్నారు!”

‘అయితే ఆయనకాదు — ఆపేరాయన యింకెవరో!’

“రాజమండ్రి జైలులోట”

“కాదుకాదు—ఆయనకాదు—ఎవరిసంగతో

“మొదట నేను యీ గుడిశెని యెట్లా గుర్తుపట్టగలనా అని
సందేహపడ్డాను తీరా దాటిపోతే! చివరికి నువ్వు చూస్తా
నుంచున్నావే — ఆ చింతచెట్టు పూవక మొచ్చింది అదిగాక
యింత చక్కనితోట యీ చుట్టుప్రక్కలలేదు”

“మీరూ అట్లానే అంటున్నారా? నే నెప్పుడూ అనుకుంటాను
యింత అందమైనపొలం యీ పక్కనేలేదని”

“ఎప్పటికీ నాకిక్కడనే వుండాలనిపిస్తోంది ”

“నాకూ అట్లానేవుంది కాని—”

సాయంత్రమైనప్పుడు యీ ప్రకారం మాట్లాడుకుంటూ వుంటారు ఉదయం యెవరిపనిమీద వారుంటారు ఆమె నేతా, అతను పొలంపనీ వారమైంది అతను వొచ్చి బావికి దడికట్టడం పూర్తిఅయింది కాని పాపం ఆడది యేవనీ సరిగాచేసుకోలేక వొదిలిపెట్టింది బలంగల మొగాడు చెయ్యవలసిన పనులు అక్కడ చాలా కనపడ్డాయి దళ్లుకట్టాడు, గట్టువేశాడు, తవ్వటం పెట్టాడు పొలం నిండా రాళ్లున్నాయి అతని వొక్కడికీ సాధ్యమవ్వేపని కాదంది చుక్కమ్మ “ఒక గడ్డపలుగు తెద్దూ, చూస్తాను ” అన్నాడతను

ఇట్లా ఎన్నో విషయాలున్నాయి వాళ్లకి మాట్లాడుకోడానికి గడ్డపార లేదు—ఎక్కణ్ణిచో యెరువు తెచ్చుకోవాలి యెవరి దగ్గరవుంది ? వాళ్ళిస్తారా ? గోనీ కొనడానికి యెక్కడ దొరుకుతుంది ? ఎంతఖరీదుంటుంది ? గుంటూరులో గాని దొరకదు చుక్కమ్మ గుంటూరు నెలకొకసారే వెడుతుందిట—అంతే ఈ అమరావతితోను, అక్కడా గడ్డపారలమ్మవు రాళ్ళు మాత్రం వున్నాయి ఇట్లా వొకటే మాట్లాడుతారు

లావాటి కర్రతీసుకుని దాన్ని చెక్కి కొయ్య గడ్డపలుగు తయారు చేసుకున్నాడు ఒక్కొక్కరాయే తవ్వి దూరంగా పారేసి, ఆ గుంటని మన్నుతో పూడ్చాడు ఒక్కొక్కరాయి నెత్తడానికి అతని బలంచాలదు గునపం చివర యిద్దరు పిల్లలూ వేళ్లాడతారు చుక్కమ్మకూడా కిందికితోస్తుంది ఇట్లా పొలం బాగుచెయ్యడం ఆ తేయెండలో, ఆ చలని గాలిలో, కష్టపడడం యెంతో ఆనందంగావుంది ఆ నలుగురికీ కూడా ! ఓ కుటుంబం

వాళ్ళు సొంతపొలం బాగుచేసు కున్నట్టుగానేవుంది సాయంత్రం కడవలలో నీళ్ళు ముంచి, పూగే మొక్కలకి మళ్ళిలో ఎండలో యెర్రనైన నీళ్ళని పోస్తో నవ్వుతారు మధ్యాహ్నం భోజనమైన తరువాతైనా పడుకోడు వెళ్ళి పనిచేస్తానంటాడు. భోజనం యేముందా — అన్నం, దోసకాయపప్పు, పెరుగు, బియ్యం భోజనం ఇంకా యేవీ దొరకవే, అని దిగులు పడుతుంది చుక్కమ్మ ఆ గాలిని పీల్చడమే అదృష్టం ఆనీళ్ళని తాగడమే గొప్ప తన భోజన విషయమై ఆమె అంత శ్రద్ధసూపి ఆదుర్గా పడడం, తననికూడా కుటుంబంలో ఒకడిగా అన్ని పనులలోను కలుపుకోడం, భార్యభర్తలైనట్టుగానే ప్రవర్తించడం, అతనికి చాలా సంతోషంగావుంది దారం చిక్కుతియ్య మంటుంది సామాను గదిలో కదుళ్ళకోసం పోయి, తాను తన తల్లికియ్యాలని తెచ్చిన పట్టంచు చీరెని సంచీలోంచి తీసి నూలు దణ్ణెంమీద వేసి మాట్లాడకుండా వొచ్చి కూచున్నాడు

“నేను గుంటూరు వెళుతున్నాను”

“ఏమిటి ! వెళ్ళిపోతున్నారా ?” అని శ్వాస ఆపింది

“కాదు కాదు ఓసారి వెళ్ళిరావాలి, కొంచెం పనివుంది పనిలోపని గడ్డపారకూడా తెస్తాను ఈ కొయ్యతో యింక పెద్ద రాళ్ళు కదిలవు” ఆమె శాంతంగా పూరిపీల్చింది

“అసలు వెళ్ళిపోతున్నారని భయపడ్డాను”

అతనునవ్వి— ‘నువ్వు తరిమేసిందాకా యిక్కడే వేళ్ళాడు తాను”

దిగులుగా తలవూయించి మాట్లాడకుండా కూచుంది

చప్పునలేచి “నేను తోవచూస్తాను రండి రాత్రికి అక్కడే వుండండి రేపు ప్రొద్దున రండి” అంది గుట్ట యెక్కారు

సూర్యుడు మండతున్నా చలికాలం క ఎడంచేత బాధకరంగా లేదు

“అదేదోవ సరాసరి వెళ్ళం”

ఆమెకాళ్ళ కేమీ లేవు ! ఆ చీరల్ని ఒకటమీద ఏమీ లేదు కాని అయెత్తు యెక్కడంలో ఆమె బుజాలమీద చిన్న చెమటగొట్టు—ఆమె ఆయాసంవల్ల ముక్కులు తెరిచి, కళ్ళు వాల్చి—యెంత అందంగా వుంది ! ఏమంచి చీరలూ జాకెట్లూ వేసుకోకపోతేనేం అవ్వి లేవనే దిగులులేదే ఆమెకి !

“అమరావతిలో ఆ పోస్టాఫీసు పంతుల్ని అడగండి నా కేమన్నా వుత్తరం ముందేమో”

మర్నాడు మధ్యాహ్నమయింది అతను యింకా రాలేదు అతని బట్టలుపుతిక ఆరేసింది మడిచి చక్కగా పెట్టింది వొస్తో వుండాలి యీపాటికి ఆగదిలో దణ్ణంమీద విలువగల చీర వేసి వెళ్లాడు తనకోసమే ! అతని బీడియం తలుచుకున్నప్పుడు గుండె పట్టుకున్నట్టు వుంటుంది అతను వెళ్లిన తోవవెంబడి ఆ గుట్టవేపు వెనుతొంది—ఆ గునపమూ అప్ప కొని తీసుకొనివస్తే కొంజెం, తోవలో సాయం చెయ్యవచ్చునుగదా అని సరిగా ఆమె ఆగుట్ట యెక్కేటప్పటికే దూరంగా వొకమనిషి వొస్తో వుండడం కనపడ్డది సర్వభద్రమే ! తొరగాదిగ నడిచి అతన్ని కలుసుకుంది ఒక గడ్డపారేకాదు అతను తప్పకుండా రావాలని కోరుకొంటోందా ? యేమో ! గొప్పబాధ యేమీ లేదుగాని, ఆ పొలం మధ్య ఆ సన్నని పెద్దమూటా ఒక బిందె పట్టుకొస్తూ న్నాడు

‘అబ్బా ! యివన్నీ యేమిటి ? ఏమిటి ఖర్చంతా !’ అంది

“ఏముంది ! ఈకాస్తకే ?”

“కాస్తా ! యీబిందె యేమిటి ? ఇదంతా నాకోసమే ! ఈ బీదరాలి కోసమే ! ఆ దణ్ణంమీద ఆపట్టుచీరె యేమిటి ? ఏ మనాలో నాకు మాటలు తెలీటంలేదు ”

ఆబిందె, మూటా కూడా తనే తీసుకుంది మొయ్యటానికి పిల్లలకి అమూటలోంచి లడ్డూ, బిస్కట్లూ, తీసియిచ్చాడు ఆమెకో జాకట్టు కొన్నాను ఆమెకి గరిటెలు, పెనం ఎట్లా కని పెట్టాడో—ఇంట్లో యేవేవీలేవో జాగ్రత్తగా చూసి కొనుక్కొచ్చాడు ఇల్లంతా ఆనందంతో నిండిపోయింది అందరికీ ఆనందం అనుభవిస్తున్నాడు సర్వభద్రం స్తానం చేస్తున్నప్పుడు పొడి బట్టలు తీసుకుని అతని కంఠ దగ్గరగా నుంచోడం అవసరంకాదు కాని బుజాన్ని ఆజుట్టు తగులు తున్నట్టుగానే వుంది అతనికి మధురమై వున్నం వొళ్లంతా పరిగెత్తింది—శ్వాస ఆగింది అతనికి భోజనం వొడ్డించింది గాని అతను తినలేకపోయినాడు కొంచెం పులుసుతో తిని తను వెచ్చిన లడ్డే ఆమె వొడ్డిస్తే అవి తిన్నాడు ఆమె పెరుగు తేవడానికి వెళ్ళగా ఆమె తాగిన చెంబు తీసుకుని, అమె పెదవు లంటినచోట, తన పెదవుల్ని వుంచి తాగాడు

బాగా రాత్రి పొద్దుపోయింది పడుకోకముందు వాల్చిదరూ విచార మనుభవించాలని వ్రాసివుంది గావును !

“నా కేమిన్నా వుత్తరం వొచ్చిందన్నారా ?”

“అవును వొచ్చింది ఇయ్యడంమరచి పోయినాను ”

ఆ పై దస్తూరి చూడగానే ఆమె ముఖం ముకుళించింది ఉత్తరంవిప్పి చటాలున—“ఆయన దగ్గిర్నించి” అంది ఆమె చదువుకుంటోవుంటే, సర్వభద్రమూ పిల్లలూ, ఆమెవంకనే చూస్తున్నారు మొదట ఆమె ముఖం భయంతో తెల్లనయింది

తరువాత ఆశ్చర్యంతో—‘ఎంత అశృష్టం ! నిజమేనా ! నిజమేనా !’ అనుకుంది తనలో తను

“మీ ఆయన దగ్గిరించేనా !”

“అవును” అంది సగతోషంతో వాణుకుతో—“పాపా, మీ నాన్న వొస్తున్నారు తెలిసందా ? మీ నాన్నగారు వొస్తున్నారే పిల్లా !”

“మరి ఆ వృత్తరం రాజమండ్రి నుంచి వచ్చిందే నేను చూచాను ”

“రాజమండ్రి నించా ! కాదు—అవును అనేక దేశాలు తిరిగి రాజమండ్రి వచ్చారట అవును విశ్వమీద పూరిపేరు ముద్రకొడతారుగా ! ఒక సంవత్సరం ముందుగానే వొస్తున్నారు మీరు అమరావతి మీదుగా వెళ్లటం అదృష్టమే ఎందుకంటే ఆయన రాజమండ్రిలో కొన్నాళ్లువుండి కొంచెం అలవాటు చేసుకుని—అంటే అదే మన దేశాచారాలకి కొంచెం అలవాటై వస్తారట ” అంటోనే అప్పుడే ఆగది అంతా తనకి తెలీకండా తానే సర్దడం మొదలుపెట్టింది సర్వభద్రం వొక్కడూ అట్లా నడుస్తో నదివొడ్డుకిపోయి కూచున్నాడు ఇంక ఇక్కడ తనకేం వని ? ఆ గడ్డపలుగెందుకు ? ఆ రాళ్లు తవ్వడమెందుకు ? పిల్లలు వడుగుని వుంటారనుకుని వెనక్కి వచ్చాడు ఆమె బైలునే నుంచునివుంది

“మళ్ళీవోసారి చదివాను ఉత్తరాన్ని ఏనాడన్నా రావచ్చు రేపే వచ్చినారావచ్చు ”

అతను పడుకోటానికి వెడుతోవుంటే రోజూవచ్చినట్టు ఆమె వెంటరాలేదు ఆమె పూర్తిగా మారిపోయినట్టుంది ఏవో తన ఆలోచనలతో మునిగి అతన్ని మరచిపోయినట్టేవుంది వెనక్కి

తిరిగి చూడకుండా అక్కడనుంచి వుండి
అతనికి కాపలాగావుంది గాని ఆమెని రమ్మని అడగదలుచుకో
లేదు ఆమెమీద కోపంతో, హృదయంలో పొంగివచ్చే విచారంతో
ఎదుకున్నా డాపాకలో కాని కాసేపట్లో వచ్చింది మం
చంపక్కన కిందకూచుంది ఆమె వాలకంచూస్తే అతన్ని గాయ
పరిచాననుకుని పశ్చాత్తాపంతో వచ్చిపట్టు కనపడ్డది

“మీరంత విచారపరకూడకు ఏదేసినా ? విధి ! మరచి
పోగలరు మీరు—కొత్తలో యిట్లానే బాధగావుంటుంది గాని
తరువాత అంతకష్టంగా వుండదు నేనా ? ఇదివరకంతా యెట్లా
వున్నాను అట్లానే వుంటాను ఆయన వెళ్ళిపోతే యెట్లా బతి
కాను ! ఏదో ఆయన వంశానికి, నా వంశా కీ కీర్తిగా వుండేట్లు
ఆపిల్లిద్దరికి ఏదోమంత ఆసి మిగల్చాలని బలం తెచ్చుకుని
వున్నాను అట్లానే గడుస్తుంది కాలం ఎన్నాళ్ళబ్రతుకు !”
అంటూ ఎంతో వైరాగ్యం అతనికి బోధించింది సర్వభద్రం
ఒకమాటా మాట్లాడలేదు

“అంతకన్నా ఏముంది ? ఎట్లా జరగాలనివుందో అట్లా జరుగు
తుంది కాని అకారణంగా మీరు నామీద చూపినదయకీ—
నాకు చేసిన మేలుకీ—మీకెంతో పుణ్యముంటుంది ”

“ఏం చెయ్యాలో నాకు తోచటంలేదు ” అన్నాడు

‘మీరా ? మీకేం ? నేనుకాకపోతే యింకోరు నన్ను
కావాలంటే ఎట్లా ? నేను పెళ్లి ఐనదాన్ని ఇంకోరి భార్యను
మీదాన్నెట్లా అవుతాను ? వెర్రి ! అట్లాంటి ఆలోచనలు
మరిచిపోండి ” అని వెళ్ళడానికి లేవబోయింది

అతని మనస్సు గాయపడ్డది అతని న్యాయాన్యాయ విచక్షణ
పోయింది తనకి బాధ కలిగించిందనే ఆలోచనే లేనట్లుండే

యీ మనిషికి ! తను వున్నాసరే వెళ్లినాసరే, చచ్చినాసరే
ఒకటిగానే వున్నట్టుందే ! ఏమిటో ఆడమనిషినంగతి ! ఏం ఆడది!
ఆమె నుంచోగానే తనచేతుల్ని ఆమె నడుంచుట్టూవేసి, తన
మీదికి లాక్కున్నాడు తనంటేనే లక్ష్యంలేదు యీమెకి !—ఆ
మొగుడు వృతరం రాశాడో, లేదో తనని బైటికి లాగేసింది—
తనని అతి నీచంగా మోసంచేసింది—ఐనా ఆమె కావాలి
అతనికి

“నామీద మనసులేదు” అన్నాడు

“వుంది ! వుంది ! అమ్మో నాకు మనసు కేదా ? మిన్నున్ని
అందరికన్నా—మిమ్మల్ని ఎంత, యెంత, తలుచుకున్నాను !
ఎంత అందమైనవారు మీరు !—ఎంత నిర్మలంగావుంటాయి
మీ కళ్ళు ! ఇంకేమి చెప్పమంటారు ? ఏం చెప్పమంటారో
చెప్పండి—చెపుతాను కాని మరి పరిస్థితు లెట్లావున్నాయో
చూడండి—ఇంకేంటేదు మీరోపిల్లని చూచుకోండి చక్కని
పిల్లని—ఏంచెయ్యను ? నేను సంసారిని ఏంచెయ్యగలను ?—
మనకోక్కెల్లా వున్నా—”

“పోనీ అతనువొస్తేనేం ? నేనువుంటేనేం ? విల్లేదులే—
లాభంలేదు ”

‘ ఇక్కడా ? వొద్దు ”

“పోనీ యీ చుట్టుపక్కల—అమరావతిలో”

“వొద్దు వొ—ఆ ఆలోచనేవొద్దు ఆయన తప్పకుండా కను
క్కుంటారు.”

“రా—ఐతే అతనిమీదేవుంది నీ మనసు ఏం ?”

“అవును కాని మీరు చేసిన వృషకారం మాత్రం నా జీవ
ముండగా మరచిపోను ”

కదలకండా ఆ పక్కమీద పడుకున్నారు కొంతసేపు తరవాత దగ్గిరికి వొత్తుకుని ఆమెని ముద్దుపెట్టుకున్నాడు ఆమె యేమీ అభ్యంతరం చెప్పలేదు సిగ్గుగా, మోటుగా, యింకా యెక్కువ ప్రయత్నించబోతే, ఆమె—“అమ్మా ! వద్దు, నాకు భయం” అంది విచారంతో కుంగిపోయి అధిమానం గాముమై, ముఖం ఆమె కొమ్ముకి ఎదురుగా పమిటపైన దాచుకున్నాడు అట్లా కొంతసేపు కరుగుండా పడుకున్నాడు ఆమెగండె గడనడ దడదడ కొట్టడం వింటున్నాడు ! పమిట గోంచి ఆమె అతని తనని తన చేతులమధ్య గట్టిగా పట్టుకుని ముద్దెట్టుకుంది అతని గోటి దగ్గిరే, వెళ్ళుచుండకే “ఏం ? నేను ధైర్యంచెయ్యలేనా ?” అనుకుంది అవును ధైర్యంచేసింది అతని మీద మాతృభావం వల్లనో, జాలివల్లనో, ప్రేమవల్లనో, దేవునికి తెలియాలి—అతనికి దోవజూప ప్రవేశపెట్టింది వాళ్ల వుద్రేకానికి పరిమితి లేదు

ఆ ఆవేశం అనేకగంటలు అనుభవించారు—ఒకరిమీద ఒకరికి తీవ్రమైన కాంక్ష, ఏమీ చాతుర్యాలు లేవు అతని కామం ఎంతకతీరదు ఆరదు ఆమె దయశలచమని అతన్ని ప్రార్థించలేదు ఒక్కసారికూడా ! తెల్లగా కాంతివొచ్చిన తరవాత అతని దగ్గిరించి లేచివెళ్లింది కాని యీ పరిస్థితివల్ల యిబ్బాదులు యెక్కువైనాయి గాని, తగ్గ లేదు కొంచెంసేపు నిద్రపోయినాడో లేదో, ఆమె తిరిగివొచ్చి లేపింది

‘ఆయన వొస్తారని భయంగావుంది ’

‘రమ్మ అన్నాడు నిర్భయంగా

“కాదు, కాదు ఆయన వచ్చేప్పటికి నువ్విక్కడ వుండ కూడదు ”

ఆమెకోసం చేతినిజాచి ఆమెను దగ్గిరికి లాక్కున్నాడు మళ్లీ

యింకోసారి ఆమెని కోరాడు కాని వొల్లకాదంది ఆమెని ప్రార్థించాడు—“చివరసారి కద ! ఇంక యింతేకద !”

ఆమాటలకి ఆమె నవ్వి, ఏదో గొప్ప వాత్సల్యంతో అతన్ని ముద్దుపెట్టుకోక తప్పిందికాదు—అంతకన్న మూర్ఖమైన పని లేదు

“అబ్బా ! ఎంతధూర్తుడివి ! ఏంకోల చేస్తున్నావు !”

వొప్పుకుంది ఇంకాబాగా యెండరాలేదు పిల్లలు లేవనే లేదు

సర్వభద్రం కొంచెం కొట్టెతిని వేడి అంబలి తాగాడు తన సంచి సర్దుకున్నాడు

“నేను వొచ్చినరోజు యీసంచి తేలిగ్గా తోచింది సామానులు తక్కువైనా మహాభారంగా తోస్తోంది ఇప్పుడు ”

“గడ్డపలుగు తీసుకువెళ్లు ”

“ఏమి ?”

“తక్కినవస్తువుల్ని నేనే కొన్నానంటానుకాని ఆపలుగు—”

పిల్లలు చెప్పరా, నాసంగతి ?”

‘ పనికి మనిషినిపెట్టుకున్నా నంటాను ఆ గడ్డపలుగుకూడా తీసుకెళ్లు ’

“కాదు, దాంతో ఆ పెద్దరాళ్లన్నీ తవ్వించు మీ ఆయన చేత ఇదివరకు గడ్డపలుగు లేదని తప్పించుకుని వుంటాడు ”

“సరే గడ్డపలుగు పనిమనిషిది, వొడిలిపెట్టి వెళ్ళాడంటాను ”

శైలవ తీసుకుంటున్నాడు అమె పెదవులచుట్టు వొణుకు తోంది

“ఇంక యీ జీవితంలో మిమ్మల్ని చూడనుగావును ”

‘ఏమో ! నేను వుండాలని వుందా ?’ అన్నాడు

“ఆ ! చాలావుంది ”

తొరగా ఆసంచి పట్టుకుని ఆనందంతో వెళ్లాడు ఆమాట చాలు, ఆ కుర్రాడికి ఆనందం కలగడానికి ఆమె యింటిముందు చూస్తూనే నుంచుంది, ఆతను అదృశ్యమయ్యేవరకూ

3

దీపావళిపండగలకి కొత్తబట్టలన్నీ తెప్పించారు మార్వాడీ బట్టలకొట్టులో పని యెక్కువగావుంది ఖరీదు మార్కుచెయ్యడం, బేలులు విప్పడం—సద్దడం—రెండేళ్లమట్టి గుమాస్తాగావున్నా సర్వభద్రదానికి అలవాటుకా లేదు పనిమీద శ్రద్ధవుండకపోవడం వల్లనో యేమో ! గుంటూరు వచ్చినప్పుడు చుక్కమ్మా భర్తా బట్టలు యీ షాపులోనే కొంటారని ఆమె చెప్పింది జ్ఞాపకం వుంచుకొని, అక్కడే గుమాస్తాపనిలో కుదిరాడు రెండేళ్లయింది వాళ్లనిచూడలేదు సీనయ్య వొచ్చి ఆమెతో కాపరం చెస్తున్నాడని తెలుసు సీనయ్య పరదేశాలు పోలేననీ, యిన్నాళ్లూ రాజమండ్రి కైదులో వున్నాడనీకూడా తెలుసు నతనికి క్రమంగా చుక్కమ్మమీది ఆశ అట్టే బాధించటం మానినా ఆపని బాగానే వుంది అట్లానే వుండి పోయినాడు ఎన్నోళ్లువుంటాడో చుక్కడికి పోతాడో, ఎవరికి తెలుసు ? అతనిదగ్గి డబ్బుచేరింది మంచి బట్టలు కుట్టించాడు వేళ్లకి వుంగరాలు, చెవుకి అంటుబోళ్లు— చూడ్డానికి ఆస్తి పరుడిలాగు కనపడుతున్నాడు

దీపావళి నాలుగురోజులుందనగా గావును చుక్కమ్మా, సీనయ్య వొచ్చారు అన్నిమెళ్లూకూడా బండీ బస్సు లేకండా నడిచేవచ్చారు చుక్కమ్మ బట్టనిండా, కాళ్లనిండా, తెల్లని రోడ్డు దుమ్ము జాకెట్టువేసింది బంగారుగాజులు, వైగా ఒకపిన్నూ పెట్టింది ఎవరినో కొత్తమనిషిని చూచినట్టుంది సర్వభద్రదానికి

సీనయ్యా, ఆమె చెప్పినట్టు అందమైనవాడే, కాని యీ జాకెట్టూ, రెవికలూ తొడిగితే ఆమె యేమీ బాగాలేదు “ఏమిటి, మీ రిక్కడున్నారా ?” అంది ముందు చుక్కమ్మ ఏమీ బిడియం గాని భయంగాని, లేకండా సహజంగానే మాట్లాడింది ఆమెని ఏ చలనమూ లేకండా చూచిన సర్వభద్రం, ఆకంఠం విన్నేటికి తబ్బిబ్బులైనాడు ఏమేమి జ్ఞాపకము వచ్చాయో ! బాగా చూశాడు తనిచ్చిగ పట్టామచీరకే కట్టుకంది ‘ఆయనెవరు ?’ అన్నాడు పెనిమిటి అని ఆమె చెప్పింది సీనయ్య క్రోధంతో నిండిన కళ్లతో అతనివేపు తిరిగి—“నెను లేనప్పుడు మా పొలంలో పనిచేసింది నీవేనా ? ఏంముట్టింది ?” అన్నాడు

‘ముట్టడమా !’

‘అదే అడుగుతున్నాను’

భోజనం’

‘అవును భోజనము మనింటోనే పెట్టాను’ అంది చుక్కమ్మ

‘భోజనం ! వుత్తభోజనమేనా ?’

“అంతకన్న నేనడగ లేదు అది దొరకడమే కష్టమని ఎంచింది కష్టదశలో”

సీనయ్య దానికి జవాబు చెప్ప లేక భార్యవంక తిరిగి “ఏమిటి, యీమనిషి యేమన్నా పనిచేసి వుంటాడా ? చాలా షోకిల్లాలా గున్నాడే !” అన్నాడు

“ఊరుకోండి” అన్నది నెమ్మదిగా బట్టలు కొన్నార సర్వ భద్రం ఎల్లలు ఎలాయున్నారని కనుక్కున్నాడు

సీనయ్య అతనికి తెలిసిన మనుష్యులతో మాటలాడుతో దూరంగా వెళ్ళాడు చుక్కమ్మ యింకా యేదో బేరమాడు

తున్నట్టు సర్వభద్రం దగ్గిరికి వొచ్చింది కాని బట్టల బేరమేకాని
యింక ఒక్కవిషయం మేమీ మాట్లాడుకోలేదు ఏదీ పూర్వపు
ఆకర్షణ ! ఒకరిమీద ఒకరికి యెంత అనురాగం వుండేదో
మరచిపోయినారా ? చివరికి సర్వభద్రం “సుఖంగా వున్నావా?”
అన్నాడు

వెనక్కిచూసి— “బైటికి వెళ్ళివుంటారు—ఆ, సుఖంగానే
వున్నాము ”

“నేనీపూళ్ళో వున్నానని తెలుసా ?”

“నేను వెళ్లాలి ఆయన పూరుకోరు ”

“వుండు—విను—చుక్కమ్మా, రెండేళ్ళమట్టి నువ్వు కన
పడతావనే ఆశతో యిక్కడవున్నాను ”

తల వూయించింది లాభంలేదన్నట్టు

“నీకివ్వాలని ఒకవస్తువును ఎన్నాళ్లనించో దాచివుంచాను ”

“ఆయన సంగతి మీరు తెలుసుకుని వుంటారు అవునా ?”

“ఊ”

“కైదులో అంతరికన్నా బుద్ధిగా వున్నారట అందుకని శిక్ష
సంవత్సరం తగ్గించారు అట్లా ఎవరికీ, యెంత గొప్ప వారికీ
తగ్గించరుట !”

“అహ !”

“యిప్పుడైనా ఆతాగుడు మాని తే—”

“ఎవరితోనో—ఆ గొల్లదానితో మాట్లాడున్నాడే యిందాక !
ఏమన్నాదాన్ని వలలో వేసుకున్నాడా ఏం ?”

“నాకు తెలిసినమనిషే ? అదేఅని ఏమిటి ? ఆయన వెంట
బడేవాళ్ళలో యిదోగొప్పా ?” అంది గర్వంగా

“గంగలో పడనీ—ఇదిగో, యిది తీసుకో ”

“వొద్దు—నాకేమివొద్దు భయం వుండండి వాళ్లెక్క
డున్నారో చూసివస్తాను ”

అతను ఆమెను వద్దనలేదు ఎక్కువ బాధగానూ లేదు—
ఏదీ,—ఆ పూర్వపు ఆకర్షణ—కాని తనని యింత చులకనగా
ఆమె చూడడం—అతనిమనసు చాలా బాధపెట్టింది ఎందుకూ
కొరగానివాణ్ణి చేసినట్టయింది పీటమీద చతికిలపడి కూచు
న్నాడు

“వొదిలేసాడు దాన్ని ఎవరితోనో మొగాళ్ళతోనే మాట్లా
డుతున్నాడు ఏదీ ? ఇందాకటి పట్టుజాకట్టుబట్ట చూపించండి ”

బట్టలు ఒకటి తర్వాత ఒకటేచూపాడు ఖరీదులు చెప్పాడు
వైగా ఒక్కమాట మాట్లాడలేదు వెళ్ళి పెనిమిటిని తీసుకొని
వచ్చింది డబ్బు యివ్వడానికి తాగినట్టు కనపడుతున్నా డతను
అతనూ బేరమాడుతో మధ్య,

“నిజంచెప్పు నాయ్ంటో నువ్వేం తప్పుపని చెయ్యలేదుకద”
అన్నాడు

సర్వభద్రం మాట్లాడలేదు

“కానీండి, పోదాం” అంది చుక్కమ్మ

“నువ్వేబట్టలు కావాలంటావో చెప్పు”

“ఇది—”

“కానీవయ్యా ! ఇది నాలుగు గజాలియ్యి నేనువొదిలి
పోతాను నీగుండె స్థిమితపడుతుంది కాదా ?”

సర్వభద్రం మాట్లాడలేదు

“పోనీ ! యెంతయివ్వాలో అదన్నా చెప్పు ”

చెప్పాడు

“ఖరీదుమాత్రం బాగానే తెలుసు కాని ఇంకేమన్నా అడి

గితే నోట్టో నాలిక లేనివాడిమల్లే నుంచుటాడు మనపొలం పని చేసేటప్పుడూ యిట్లా మూగిగానే వుండేవాడూ ?”

“వూరుకోండి ”

“మరి అట్లా బెల్లంకొట్టిన రాయిమల్లే నుంచుటాడేం ? అడిగితే మూడకూడదూ ? నేలెనప్పుడు నాపనిఅంతా చేసి పెట్టాడుకదా ! కొత్తవాడా, ఏమన్నానా ?”

“డబ్బియ్యండి పొద్దెక్కుతోంది వెడదాం ”

డబ్బిస్తో—“ఏమన్నా అపచారంచేశావా, చెప్పు” అన్నాడు సర్వభద్రం యెవరినో బేరంచూపడం ప్రారంభించాడు

౪

సాయింత్రం అతను కాఫీతాగి వొస్తోవుంటే చుక్కమ్మా, యింకా యెవరో ఆడవాళ్ళూ పూసలదుకాణందగ్గర వున్నారు ఇంకా వెళ్ళలేదావాళ్ళూ ! ఎందుకు ఆగి మాట్లాడ్డం ? ఏమీ లేదు మాట్లాడవలసింది ఏమీలేదు కాని ఆమె, అతన్నిచూసి, ఆగింది

“రాత్రి భజనవుందిట ఇక్కడే వుంటాం ఏమిటి అన్నారు యిందాక ? నాకేదో యియ్యాలని వుందనా ? కాని నాకు భయం నామీద దయ యింకాపోలేదు మీకు అదిచాలు నాకు నేను తీసుకోను నాకు ధైర్యం లేదు ఏమిటి యివ్వాలనుకున్నారు ? చెప్పరాయంక ! మీపటమేమో అనుకున్నాను ”

“పటమిస్తే తీసుకోడం యిష్టంలేదా ?”

“వుంది కాని—”

“నాపటం కాదు నాఫోటో తీయించుకోలేదు ”

“మీరు నామీద యెంతదయగావున్నారో దేవుడికి తెలియాలి ”

“దయయేమిటి ! నా హృదయ మంతటితోనూ నిన్ను మోపించాను ”

దిగులుగా తల వూయించింది

“నీ అందమంతా నాకిచ్చినసంగతి మన ఆనందమూ, అన్నీ మరిచావా ?”

“ఆయనొస్తారు” అంది చుట్టూ భయంతో చూస్తూ

“ఐనతరవాత ఆపొద్దున్న నువ్వేమన్నావు ? జ్ఞాపకంలేదా, అదికూడా ?”

“ఏమన్నాను ?”

“నేనుఅట్లా నీతోవుండాలని వుందనలేదూ ?”

నిట్టూర్పు విడిచింది

“మరి ఆయన వస్తున్నారయ్యెను ! ఏంచెయ్యను ? మీ రక్కడ వుండటానికి మీ కెట్లావుంటుంది ? మనిద్దరికి ఎట్లాసాగు తుంది—నేను వెళ్ళాలి ”

“సరే—వెళ్ళు, నీ పెనిమిటి దగ్గిరికి సుఖంగా వెళ్ళు” అన్నాడు హృదయం బద్దలైనట్టు

“మీరనుకున్నంత చెడ్డవాడు కాదు ఎందుకు—ఆయనతో చక్కగా మాటాడి స్నేహంగా జవాబు చెప్పవలసింది మీరు ”

నర్వభద్రం మండిపడ్డాడు

“నేను మీవాడికి సరేగా జవాబు చెప్పను నాకేం? కాని, నా చేతికి చిక్కనీ, వాడి పని తెలుస్తుంది ”

“ఆ, ఆ, ఏమిటి ? ఆయనతో తగాదా పెట్టుకోరుగదా ! నాకు చాలా భయంగా వుంది ”

“నాకు తెలుస్తులే, దొంగపోటున కత్తితో పొడుస్తాడని ! అందుకేగా కెదుకు పోయినాడు ”

“అప్పుడు తాగి వెళ్ళి నళ్ళు తెలీక పొడిచాడు అదికూడా నాకోసమే ! ఆసంగతి చెప్పారా ఎవరన్నా మీకు ? చంపా అనుకోలేదు చచ్చినవాడూ, చావబాయ్యేముందు ఆమాటే అన్నాడు”

“ఏమిటి, ని మొగుడి సంగతి నీతో మాటాడుతో నుంచో డమే నా పని అనుకున్నావా ఏమిటి ? యిదిగో వాడు నా కాలి వెండుకమాత్రం చెయ్యడు కావలి సే యిట్లా అన్నానని చెప్పు ”

“చూడండి ఇదివరకటి దయే నామీద చూపాలి ఎందుకీ క్రోధం ? నామీద యీ మమకార మేమిటి ? తొరలో మీకు పెళ్ళి అవుతుంది నన్ను మరిచిపోతారు అదిగో వొస్తున్నారు” అని భయంతో తిరిగి వెడుతోంది

సీనయ్య ముందు వొస్తున్నాడు వెనక అతనితో వచ్చిన కాపువాళ్ళు మూటలు పట్టుకొస్తున్నారు అతను చుక్కమ్మకేసి వొచ్చాడు ఏమిటో ఆమెతో మాటాడి సర్వభద్రంకేసి దూకాడు రెండు నిమిషాల్లో సర్వభద్రం అతన్ని దవడమీదా, పొట్టలోనూ కొట్టి కింద పారేశాడు మూటలు పారేసి ఆ కాపులు చుట్టూ పోగైన్నారు వాళ్ళవాణ్ణి కొట్టాడని కోపా లొచ్చాయి కాని వాళ్ళకి సంగతి యేమిటో యింకా తెలీదు అదిగాక పట్టణంలో వారికి బెదురుగా వుంటుంది ఇదే వాళ్ళ పూళ్ళో ఏ తేనా—చుట్టూ మూగారు సర్వభద్రం అట్టానే నుంచున్నాడు—సీనయ్య నవ్వాడు ఏమీ జరగనట్టు చుక్కమ్మ అతని బట్టనించి మొహంనించీ దుమ్ము దులిపింది “ఇంతటితో కాలేదు చూసుకో” అని వెళ్లిపోయినాడు మర్నాడు బట్ట లమ్ముతో వుండగా మళ్ళీ చుక్కమ్మ సీనయ్య వొచ్చి బట్టలు బేరమాడుతున్నారు కొంచెం సేపట్లో ఆ గొల్లపిలకూడా

వచ్చింది సీనయ్యన చూస్తే సర్వభద్రానికి జాలివేసింది, అతని మొహం చూసేటప్పటికి అతని తనమీద అనుమానం వుండడం అన్యాయమా? అతని స్థలంలో తానువుంటే అనుమాన పడడా?

ఆమె పెనిమిటి వచ్చేవరకూ, నెర్రోజులపైన ఆమెయింటో తానువుండలేదా? మరి అనుమానపడతాడనడం అన్యాయమా?

“నిన్న రాంభజనకు నేను రాలేదుకదా” అన్నాడు గొల్లదానితో సీనయ్య

“అవును రాలేదేం?”

“ఆ వుంగరాలు పెట్టుకున్నవాణ్ణి అడుగు”

“అబ్బ! తగాదా ప్రారంభమా? వూరుకోండి” అంది చుక్కమ్మ

“తగాదా అయిపోయిందనుకోకు ముందుంది పండుగ” అన్నాడు సర్వభద్రంతో

“రండి వెడదాము”

“సరేలే! నేను వాడిమల్లే శృంగారపురుషుణ్ణా? ధనికుణ్ణా? బట్టలపావులో గుమాస్తానా? నాచేతికి వుంగరాలున్నాయా? నేనేంలేఖ్కు నీకు!”

“అబ్బ! వూరుకుందురూ!”

సీనయ్య మూట నెత్తుకుని, వెనక్కితిరిగి, “నాపొలందున్నే వుడుకూడా వాడికా వుంగరాలున్నాయా?” అని వెళ్లాడు

౫

కాలం గడిచింది ఓరాత్రి సర్వభద్రానికి నిద్రపట్టలేదు సీనయ్య భార్య వచ్చారని విన్నాడు సర్వభద్రం బెజవాడ

నించి గుంటూరువొచ్చాడు ధరలు తగ్గాయి ఏ పొలంలో
 పంటలు ఆపొలంలోనే మురుగుతున్నాయి పూరికే యిస్తామన్నా
 యెవరూ పసుపుగాని, వేరుశనగల్నిగాని తీసుకోవటంలేదు
 కాని యీ కాటకం సర్వభద్రదానికంటలేదు బాంకలో నాలుగు
 వేల రూపాయలు నిలవచేశాడు అవి కొట్టుమీద పెడితే
 మార్వాడీ అతనికి భాగమిస్తానంటున్నాడు అతనికేం ! ప
 బావుంది తల్లిని చెల్లెళ్ళని తెచ్చుకోవాలి పెళ్ళి సంబంధాలు
 వస్తున్నాయని వ్రాస్తున్నారు కాని గుంటూరుస్కూల్లో చదువు
 తున్న పీడరుకూతు ర్నిచ్చేట్టున్నారు ఆ రోజుల్లో ఆడపల్లకి
 మొగుళ్లే దొరకటంలేదు శారద యాక్షువల్ల బి ఏ, లే కావాలి
 అల్లుళ్లుగా అనేపట్టుదల పోయింది చుక్కమ్మసంగతి నిరాశచేసు
 కున్నాడు కాని వాళ్ళవార్తలు వస్తోనే వున్నాయి అప్పుడప్పుడు
 ఈ మూడేళ్లూ బెజవాడ బ్రాంచిలో పనిచేస్తోవుండడంవల్ల మళ్ళీ
 వాళ్ళని చూడలేదు గుంటూరు రాగానే విన్న సంగతేమి
 టంటే—సీనయ్యవాళ్ళూ యీ కాటకమువల్ల చాలా యిబ్బం
 దులపాలైనారనీ, రెండు మూడుసార్లు సీనయ్య అతనికోసం
 వచ్చాడనీ—తాను పూళ్ళోవుంటే యేదో పెద్దతగాదా జరిగేదే
 అనుకున్నాడు ఇంకోసంగతి యేం విన్నాడంటే—నైజాములో
 సీనయ్య పినతాత వున్నాట్ట అక్కడ పొలాలు చవుకగా వున్నా
 యనీ, ఒక్క నాలుగువేలు పట్టుకువస్తే పెద్దపొలం కొనవచ్చనీ,
 అన్నాడుట సీనయ్య కుటుంబముతోసహా ఈదేశమే వొదిలి
 పోవాలని చూస్తున్నాట్ట కాని యీకబుర్లన్నీ సర్వభద్రదాన్ని
 పూర్వంవలె అంతగా బాధపెట్టలేదు అతని ధ్యానం పాడు
 డబ్బుమీద, భాగత్వంమీద వుంది మర్నాడు సీనయ్య భార్య
 బట్టల కొట్టుకువొచ్చి వెళ్లారని విన్నాడు చుక్కమ్మ కనపడు

తుందా ఆతనికి ? కాని అతను వెతుక్కుంటో వెళ్ళలేదు ఇప్పుడతను అరండలుపేటకు తూర్పున చిన్నయిల్లు అద్దెకు తీసుకున్నాడు వాళ్ళవాళ్ళకి తొరగావచ్చి వాళ్ళని గుంటూరు తీసుకెడతా ననికూడా వ్రాశాడు ఆవేళ

చుక్కమ్మ తనకోసం వెతికిందా ? వాళ్ళిద్దరూ తగూలాడారా ? తనకోసం వచ్చిందా—వెరిపూహాలు ! వెళ్ళిగాని సర్వభద్రదాని కేంతెలుసు స్త్రీహృదయం ? వెళ్ళిపోయినారో వున్నారో ? వెళ్ళారు నిద్రవట్టదెందుకు ? చుక్కమ్మ కారణం ? తననిమరచి, వొదలిపోయి, సుఖంగావున్న చుక్కమ్మనే పట్టుకువేళ్ళాడే తన మనసుని చూస్తే అతనికి చాల కోపంగావుంది కాని నిద్రరాదు ఎవరో తలుపుకొట్టుతున్నారని చుక్కమ్మ అనుకున్నాడు ఎందుకో కనుకోకవాలి కాని యింకెవరు ? తను మేలుకొని సిద్ధంగా వున్నట్టు యెందుకు తెలియచెయ్యాలి ? వెళ్ళి పడుకున్నాడు వైగా—చొక్కాతీసి—ఇంకా తలుపుకొడుతున్నారు సావకాశంగాలేచి తలుపుతీసాడు చేత్తో లాంతరు పట్టుకొని చుక్కమ్మ నుంచునివుంది వెనుక ఎవరూలేరు “నువ్వా !” మాట్లాడకుండా లోపలికివచ్చింది తలుపు వేళాడు పక్కనే అతనిగది

“క్షమించండి పొద్దుపోయింది ఇప్పుడు నిద్ర లేపాను — కాదు, యింకా పడుకోలేదే మీరు !”

“ఇంత పొద్దుపోయి వొచ్చావెందుకూ ? విశేషమేమిటి ?” బొడ్డులోనించి కాంతమొకటితీసి చేతులో పట్టుకుంది

“మూడేళ్ళకిందటికన్నా లావైనారు చాలా అందంగా వున్నారు యిళ్ళయిల్లు అద్దెకుతీసుకున్నారా—? ఎంత చక్కని గది ? అమంచం, యాదీపం, బల్బా—ఏం అద్భుతమండీ !

మాయల్లో! వుంది! ! !”

“మరి యిట్లావొచ్చావు, నీకేం యిబ్బందిరాదుకదా ?”

“రాదు”

ఎంతో నెమ్మదిగా అడకువగావుంది ఇదివరకుకన్న మధురంగా, ఆకరకంగావుంది ఏదో ఆవేశంతో వొణుకుతోన్న ఆమెపెళ్ళులు యెంతో ప్రేమగొలుపుతున్నాయి ఏంమాట్లాడతాడు? పిల్లలెట్లావున్నారన్నాడు దగ్గిరికి లాక్కుని ఆమెను ముద్దుపెట్టుకున్నాడు ఆమె ఎంతో దయతో అతనిచేతులొయిమిడి అతని కొమ్ముకి దగ్గిరగా కరిగిపోయింది

‘చుక్కా’ అన్నాడు పూర్వంమల్లే

‘నాకు మీతోపనివుండి వొచ్చాను నామీద దయవుంచి వింటారా?’ అని చెప్పటం మొదలు పెట్టింది

ఎందుకొచ్చిందో, అతనిదివరకే వూహించాడు ఆమె వాలకమే చూపుతోంది కాని అతనిమనస్సు మాత్రంవేరే కారణాలమీద పరుగెత్తుతోంది ఆపొలంలో బతకడం విసుకుపుట్టింది అమెకి తనతోవుండాలనివుంది ఏమైనాసరే తనతోనే, ఆజన్మాంతమూ వుంటానని అడగటానికి వొచ్చింది పిచ్చికలలు—ఆమెమాట్లాడుతోంది తనఆలోచనలన్నీ కట్టిపెట్టితే మంచిది ఏమంటోంది? ఆమె, ఆమె కుటుంబము నైజాము వెడతారట అతను సహాయం చెయ్యాలి తమ స్తితి చితికిపోయింది వెడితేనేగాని బతుకు కష్టం అక్కడ బతికిపోతారు పిల్లలూ తనూ ఈనిరంతర దారిద్ర్యాన్నించి విముక్తి పొందుతారు వూళ్ళో తెలిసినవారి నందరినీ అడగడమయింది ఒకరూ దయదలచలేదు ఇంక తనకి అతని కంటే ఎవరు ఆపులు? ఆమె అడుగులు వేస్తే ఆమెకంటే సహాయంచేసాడు అన్నాడు ఈనాడు

తాను ప్రార్థిస్తోంది అతని పాదాలముందు ఊరికే డబ్బు
యియ్యబ్బిగ్గేదు ఆకాగితం చూసేచాలు, తెలుస్తుంది అంతా
దాంట్లోవుంది- ఆపొలము, యిల్లా అంతా తాకట్టు తీసుకుని
వాళ్ళకి సహాయంచెయ్యాలి ఈరాత్రే పరిష్కారంకావాలి
వ్యవహారం

ఇదంతా గుక్కటిప్పకోకుండా చెప్పింది ఎక్కడన్నా
ఆగితే, అంతావినకుండా, అతను మధ్యలోనే వీల్లేదంటాడేమో
నని భయపడ్డది అతని చెయ్యిపట్టుకుంది

తాను చాలాధన వంతుడై నాడని, వాళ్ళకి సహాయంచెయ్యడ
మంటే తనకు లెక్కగాదని, అనుకుని చుక్కమ్మ తనదగ్గిరికి
రావడం, అతను చాలాగర్వపడ్డాడు కాని తలవూయించాడు

“సహాయంచెయ్యలేరా?”

“లే ను”

“సరే, యింకేముంది? వొచ్చినపని అయింది” తన తల
వంచుకొని ఆలోచనలో పడ్డది

“ఇప్పటిమల్లనే యెందుకు ఉండకూడదూ? పరదేశాలు
పోవడమెందుకు? నువ్వు—నీనేతా—అతను—మరి అత
నేమీపని చెయ్యడయ్యెను!”

“కాదు ఇక్కడ అందరూ అతన్నీ, అతని చరిత్రనీ యెరు
గుదురు అతను కైదులోపడ్డసంగతి మరచిపోరు ఎవరూ మాకు
సాయంరారు ఇంతకీ అతనుచేసిన అపరాధం ఏమీలేదు పైగా
అది నాకోసమే చేశాడు కాని ఆసంగతి యెవరన్నా యోచి
స్తారంటారా? మమ్మన్నెవరూ ఎరగనిదేశం పోతే తప్పక బాగు
పడతామంటారు ఆయన అదిగాక ఇప్పుడాయన పూర్తిగా
మారిపోయినాడుకూడాను ఆసలు వస్తుతహా బంగారంవంటి

మనిషి ఇప్పుడు ముసపటిమల్లేకాదు ”

“ నేను గడ్డపలుగు వొదిలివొచ్చానా దాంతో ఒక రాయన్నా కదిల్చాడా ? ”

ఆమె మాట్లాడలేదు

‘ఆగడ్డపార యెన్నడన్నా చేతపట్టాడా, అదిచెప్పు ’

“లేదు అంతకన్నా చాల తేలివైన పనులుఁ సులభంగా డబ్బు వొచ్చేమార్గాలు నేర్చుకున్నారాయన ఈ దేశమే వొదిలి పోగలిగితే—”

“సరే వొంటరిగాపోయి సంపాదించుకోమను ఏమి ? ”

ఇంత అసహాయస్థితిలో వున్నా చుక్కమ్మ ఆలోచనలకి తోటులేదు చాల నమ్రతగా పాతివ్రత్యం వొలికేట్టు చెప్పింది

“వీలులేదు మరియుక బతికున్నంతకాలమూ పరదేశాల్లో గడిపితే పెళ్ళిచేసుకొని ప్రయోజనమేముంది ? సుఖదు ఖాలు పంచుకునేందుకేగా ? నేనూ ఎల్లలూ, తనదగ్గర వుండాలంటాడు న్యాయమా, అచ్యాయమా, ఆయననేమాట ? మేంలేకపోతే, ఏదో వోచిక్కులోకివస్తారు ”

“నీవల్ల నిన్ను ఎదలి బాధపడుతున్న యితరుల సంగతేమీ అక్కలేదు, అవునా ? వాళ్లెట్లాపోతేనేం ! నీకేంలెక్క ! ”

“నాకు లెక్కలేదనకండి ఎప్పుడూ దిగులుపడతాను ” అని అతనిమీద ప్రేమతో వారిగింది “మీసంగతి తలుచుకొని విచారించని రోజేలేదు కాని ఏంచెయ్యగలనో తోచదు ఏంచెయ్యమంటారో చెప్పండి ” చాలాసేపు వూగుకున్నారు “మీతోనేవుంటే ఎట్లావుంటుంది? అదిచాలా దోషమైనకార్యం మనం దాచలేము లాభంలేదు ఆవిషయం వీలులేనిఅలోచన ”

“అయితే నువ్వనేది—నాకింక నువ్వుకనబడకండా దూరంగా

పంపడానికి సాయపడమంటావా ?”

నాకు ఏమనడానికి తోచటంలేదు ” అని నిరాశతో మూల్గింది

పమిటకిందనుంచి ఆమె జాకట్టుమెడకింద గుండి విప్పాడుకాని రెవికి నెడుతోవుంటే, అతన్ని ప్రేమతో ముద్దుపెట్టుకుని దూరంగా వెళ్ళింది

“తొందరా ?”

“కాదు ఆయనికి తెలుసు నేనిక్కడ వున్నానని ”

“నిజమే ! అతనికి తెలుసా నాదగ్గిరికి వచ్చావని ?”

‘ ఆయనే పంపారు చూశారా ఆయన మీరను కున్నంత దుర్మార్గుడు కాదు ”

“దుర్మార్గుడా ! అంతకంటే అధముడు నీచుడు ”

“కాదు ఏమంటే—పాపం, చాలాకుంగిపోయి, నిరాశలో పడ్డారు ఎక్కడా, ఎవరూకూడా, కొంచెం సాయంకూడా యివ్వలేదు మాతోట తాకట్టు పెడతామన్నా ఎవరూ లెక్క చేయలేదు—నూడండి—యీకాగితం చదవండి—మీకే తెలుస్తుంది—ఆయనన్నారకదా ! నీకు తెలిసిన ఆయనేకదా ! ఇంక కడపటి ప్రయత్నం—ఆయన్నడిగి చూడమన్నారు కాని అంతకన్న ఏమీజరగాలవి ఆయన ఉద్దేశ్యంకాదు ”

“ఆయన వుద్దేశ్యం ఏమైతేనాకేం—ఏమిటది ?”

“ఏమో !” ఎవరో వరండాలో నడుస్తున్నట్టు చప్పుడవు తున్నది భయంతో చుక్కమ్మ వింటోది సర్వభద్రం లక్ష్య పెట్టలేదు

“అసలునంగ తేమిటంటే — నామీద నీకు మనసు తిరిగి పోయింది ”

“కాదు, కాదు మిమ్మన్ని చూస్తే నాకు అమితమైన, చెప్పలేనంత ప్రేమ— ఎవరో వచ్చారు ”

“నీకల్లా ఎట్టానన్నా అతనితో వెళ్ళిపోవాలనితప్ప యింకోటి లేదు నీక్కావలసిందంతా ఇంతే!”

“మరి యింతకన్న ఏంచెయ్యను? ముగ్గురు పిల్లలతోనూ —”

“ముగ్గురా యిప్పుడు!”

కళ్ళు కిడికివాల్చి “కొత్తపాప అతనిదికాదు” అంది నెమ్మదిగా బైటచప్పుడుఎక్కువ అవుతోంది మెల్లిగా తలుపు నెటు తున్నట్టూ, కిటికీలు తోస్తునట్టు తెలుస్తోంది ఏమైనా అపాయం కావచ్చు కాని ఆమాట విన్న తరవాత సర్వభద్రం యింకేమీ ఆలోచించే స్థితిలోలేదు

“ఎట్లా తెలుసు?”

“నాకు బాగానే తెలుసు” అంది ఎక్కడోచూస్తున్న చిరునవ్వుతో ఆలోచిస్తున్నాడు తీవ్రంగా తలుపు తడుతున్న చప్పుడు విని కోపంతో—“ఎవరు” అని అడిగింది చుక్కమ్మ

“ఎవరైతేనేం? వెధవముండని యెవరురమ్మన్నారు దాన్ని ఈరాత్రి!” సర్వభద్రదానికి పక్కయింటి కోమటామెతో కొంచెం స్నేహం ఉంది

“నీకోసం ఎవతైనా వచ్చిందా?”

“నాకు తెలీదు ఈ పక్కయింటి కోమటదనుకుంటాను,”

“కోమటిదా!” వెళ్ళిచూస్తాను ఇక్కడే కూచో—కనపడవు” వెళ్ళితలుపుతీశాడు ఎదురుగా సీనయ్య నుంచుని వున్నాడు

“ఏంటేదు — ఇంకావుందా, యిక్కడ నేను అప్పుడు మిమ్మన్నన్నమాటలన్నీ మరచిపోండి నన్ను త్షమించండి”

సీనయ్యచాలా మారిపోయినాడు అతనిని ఎన్నడు గొంతుకు పిస
కాలాలని చూసేవాడల్లా, చిరిగిన పేలికలు వేసుకుని ముష్టి
వాడిమల్లే యాచిస్తో నుంచున్నాడు తాగుడు వాసనేస్తోంది

“ఎందుకొచ్చావు ?”

“ఎందుకా ? ఇక్కడే వుందాలది ? నేనుకూడా మీ పాదాల
వద్ద ప్రార్థించాలని వొచ్చాను కాని నేను వొచ్చానని చెప్ప
కండి వొక్కత్తా నీ మనసు కరిగించకలదో లేదో అని నేను
కూడా వొచ్చాను.

“మళ్ళీవొచ్చిందాకా ఆంజనేయులు గుడిముందు కూచుని
వుంటాను మేము చాలాఅవస్థలోవున్నాము మేంపోతాం
దయచేసి సాయం చెయ్యండి ఆయిల్లా, తోటా, పశువులూ,
అన్నీ తాకట్టుపెట్టి కట్టుగుడ్డలతో పోతాం కాయితాలు పంపిం
చాను చదివారా ? మీకు చాలాలాభం ! నేను వొచ్చానని
చెప్పకండి దాంతో ఎవరోఅనండి నేను వెడుతున్నాను నా
అపచారం త్తమించండి కోపం కడుపులోపెట్టు కోకండి,
బాబూ—” అంటూ నక్కి, దిగి, వెళ్లిపోయినాడు

“వెధవ ! నావొంటిమీద బట్టలు సరిగావున్నాయో లేదో
చూడాలని వొచ్చాడు” అనుకుంటో లోపలికి వెళ్ళాడు సర్వభద్రం

“ముగ్గురుపిల్లలా ? ముగ్గురుపిల్లలనేనా అన్నావు ”

“అవును ”

“ఎప్పుడుకన్నావు ?”

చెప్పింది “ఎవరు వొచ్చారు ?” అని అడిగింది

“ముండని పంపించేశాను ”

“నాకెంతో భయమేసింది—ఈమంచంవెనక దాక్కుందా
మనుకున్నాను రాత్రులు వొస్తోవుంటుందా ? ఇంకేం ?”

“ప్రతిరాత్రీ వొస్తుందా?”

ఆమె యేమిరోషంతో మాట్లాడలేదు, పూరికేఅడిగింది
ఆలోచనగా తలవొంచుకుని నుంచుంది

“రాదు, ఎన్నడూ రాలేదు ఈరాత్రీ రావడానికి నాతో
ఏదన్నాపనివుండివుండాలి రా మరిఅవి విప్పేసి యిట్లాపడుకో—
చూడు, ఎంత అందంగావుందో యీపక్క!”

తలనంచుకొని విచారంగా అట్లానే కూచుంది

“నరే— ఐతే నన్నువొదిలి దూరదేశం పోవాలనే ఆలో
చన తప్ప నీ కేమీలేదు ”

“నిన్నువొదిలా! కాదు నీతోనేవుండాలనీ, నాజన్మమంతా
నిన్ను కనిపెట్టుకొని వుండాలని ఎంతోవుంది ఈశ్వరసాక్షిగా
చెప్పుతున్నాను— మీరునమ్మరు ”

ఆమెనిచూస్తే అతనికి దిగులువేసింది ఆమెకి అడిగినడబ్బంతా
యివ్వడానికి వొప్పుకున్నాడు తనని వొదిలిపోవడానికి రెక్కలు
తానే చేయించాడు అతను ఆమాట అంటోవుంటే తనకంరస్వర
మేనా అని ఆశ్చర్యపడ్డాడు అవున, ఆ డబ్బంతా యిచ్చేస్తే
తాను జోగివపోతాడు ఇంక భాగత్యము యిల్లులేదు, బంధు
వులు, పెళ్ళి, ఏమీలేదు మళ్ళీగుమాస్తాగా బతకాలి కాని
ఆమెకేం? తాను వెళ్ళిపోతేచాలు తనసంగతి ఏమైతే ఆమెకేం!
నరే తీసుకుపోనీ, వెళ్లి సుఖపడనీ, కష్టాలన్నీ తనే అనుభవిస్తాడు

“ఏం! తృప్తిఅయిందా? అన్నాడు

“అబ్బా” అని అరిచి అతనిమీదపడి గట్టిగా కావిలించు
కుంది ఆమెరొమ్ము ఎంతగాఢంగా పూగుతుందోఅతనికి తెలు
స్తుంది ఇదివరక్కన్నా ఎంతో ఆవేశంతో అతన్ని ముద్దుపెట్టు
కుంటోంది కృతజ్ఞత, ప్రేమ, దయ, అన్నిటితోకూడినముద్దు

పేర్లతో అతన్ని పిలుస్తోంది ఆమెకి వొళ్లుతెలీని అనిమిషాన్ని పురస్కరించుకొని రెవికముడి విప్పాడు ఆమె వెంటనే దిగులుగా యాడవడం మొదలుపెట్టింది అతనికి ఆశ్చర్యం కోపమూ కలిగాయి ఆమెని తననుంచి తోసేసి “సరే, నీయిష్టప్రకారమే కానీ” అన్నాడు

“లేదు, లేదు మీరేం చెయ్యమంటే అట్లానే చేస్తాను సహాయం చెయ్యండి చాలు” అంది

“అదా సంగతి ! దానికా ! నేను సహాయం చేస్తానని చెప్పాను కదూ ! ఇదుగో, నా డబ్బంతా తీసుకో యిస్తున్నాను ” అని కరినంగా అన్నాడు బల్లదగ్గర కూచుని చెక్కువ్రాసి ఆమెచేతి కిచ్చాడు

“చూసుకో,”

“అక్కర్లేదు ఎంత ?”

“నువ్వేచూసుకో,”

“కాదునాయనా ! నువ్వేచెప్పు ”

“ఆరువేలు”

“అమ్మా ! అంతే ! నీపేరు రోజూ తలచుకుంటాము నీకెంతో పుణ్యముంటుంది నీతల్లికడుపుచల్లగా ! మాతోట చూచి ఎవరూ యింతడబ్బిస్తారనుకోలేదు మరికొంత నువ్వు వుంచుకోరాదా ? అంతా మాకెందుకు ?”

“తీసుకో, మాట్లాడకు” అన్నాడు కరినంగా ఇప్పుడైనా ఆమె మోహం చూపుతుందనుకున్నాడు కదలకుండా కాచుక్కుచున్నాడు కొంతసేపు ఏలూథంలేదు దానిబదులు ఓకా యితమిచ్చింది, చదువుకోమని — తెల్లారి రిజిష్టరి చేస్తానంది

“రిజిష్టరూ అఖ్ఖర్లేదు—ఏమీ అఖ్ఖర్లేదు ” అని ఆశతో

కూచున్నాడు అతని మనసులో యేముందో ఆమె కర్థమయింది
ఏడుస్తో జాకెట్టూ, రెవికా తీసేస్తోంది

“ఎందుకు ఏడుస్తావు—మునుపు ఏడవలేదే!”

“ఏడవటంలేదు చూశు తీసెయ్యటంలేదూ — ఒక్క
నిమిషం —” కాని యింకా ఎక్కువగా ఏడుస్తోంది నేమిద
కన్నీటి చుక్కలు పడుతున్నాయి తనకిష్టమైనట్టే తను కోరు
తున్నట్టే, కనపడాలని నటించడానికి ప్రయత్నించింది

సర్వభద్రదానికి చాలా బాధకలిగింది లేచాడు ఆ బట్టలు
ఒకచేతో తీసుకుని, ఆమె చేతినిపట్టుకుని లేవనెత్తి — “తొరగా
— చెక్కు తీసుకునివెళ్ళు పో నిన్నేమీచెయ్యను వెళ్ళు”

అతనితో మోహంగా మాట్లాడి, అతని మనసు తనకోసంగా
మార్చాలని చూసింది కాని అతనే ఆమెకి బట్టలు వేస్తున్నాడు
తొరతొరగా!

చెయ్యిపట్టుకుని వరండాలోకి తీసుకొచ్చాడు

“నాచేతకాలేదు మనసొప్పలేదు ” అని యెడ్చింది

“చాతకాలేదా ?”

“లేదు ఈరాత్రివొద్దు ”

“చాతకాలేదా ? ఆ — అంతానిశ్చయించుకొనే వొచ్చా
వన్నమాట ”

“లేదు నేను వొప్పుకున్నాను కాని ఆయన మీ దగ్గర
పడుకుంటే మీరు వొప్పుకుంటారని నన్ను బలవంతపెట్టి
పంపారు ”

“మరి యీ సంగతి ముందే ఎందుకుచెప్పలా నాతో ”

ఆ మె త్యా గం

శీతారామయ్యని నేను క్లబ్బులో ఎరుగుదును డిగ్రీలూ, మర్యాదా, | పాముఖ్యమైన ఆక్లబ్బులో శీతారామయ్యని చేర్చు కోడం ఎవరికీ ఇష్టంలేదు నాకుకూడా కాని తనుచేరడం ఇష్టం లేదన్నవాణ్ణి తంతానని బెదిరించి చేరాడు తంతానన్నాడంటే తన్నితీరతాడని, అందరికీ తెలుసు అతని చేరింతరవాతనైనా అతని మాలో ఒకణ్ణిగా చేర్చుకోనేలేదు అతనివైఖరిమాత్రం, 'మీ రెంతవెధవలో నాకు తెలుసు పంతానిఁ చేరానుగాని, మీరు నన్ను అంగీకరించక పోవడమే నాకు మర్యాద' అన్నట్లు తిరిగేవాడు

అతను గొప్ప రాడీ కావడమే కాకండా, తనతండ్రి దమ్మి డీలు లెక్కుపెడుతో, సౌఖ్యాలు వొదలుకొని వెట్టి చాకిరీ చేసి కూడబెట్టిన గొప్ప ఆస్తిని ఒక స్త్రీకోసం—అందులో అందంలేని రోడ్డు వేశ్యకోసం తగలేశాడని, ఇంక మిగిలిన కొంచెమూ, మోటారులో ఆమెతో తిరిగే సరదాకోసం సరి పుచ్చుతున్నాడనీ తెలిసింది పిసినారి అని ఒతికి వున్నన్నాళ్లు తిట్లుతెన్న అతని తండ్రి, ఇప్పుడు పబ్లిక్ సింపతీని సంపాదించాడు ధనం భద్రంచేసుకుని, తక్కిన అల్లర్లు ఎన్ని చేసినా లోకం గౌరవిస్తుంది ధనం వున్నప్పటి అతనిగర్వం ధర్మంగా కనపడ్డది గాని, ధనం తరుగుతున్నకొద్దీ, అతని ముఖంలో గర్వం, సంతోషం, మనుషుల్ని చూసి అల్పభారం ఎక్కువవుతున్నాయి !

“ఏంచూసుకుని ఆ బోర్లపడడం ?”

1. ‘దాన్ని చూసుకునేమో ?’

“తన రంభముందు కులకమను మనముందు ఎందుకు ?”

“మనకి ఆరంభ రేదుకదా అనిగావును”

“అట్టే ఏం రంభకాదు నేను చూశాను ”

“ఇదివరకు గుంటూరులో దాని ఖరీదు ఆరణాలు, రెండు బంతి వువ్వులూ—”

“తాను వొలిచింది—”

శ్రీతారామయ్య వొస్తున్నాడు పూరుకున్నాము

శ్రీతారామయ్య నాకత్యంత ప్రయత్నముతో క్లబ్బుకి వెళ్ళడమంటే కలిగే సంతోషములో సగం అతన్నిచూసే ఆశలోనే యుండేది కాని తనతండ్రి దమ్మిడిలు లెక్క పెట్టి సౌఖ్యాలు వదలుకొని వెట్టిచాకిరీ చేసి కూడతీసిన ఆగొప్ప ఆస్తిని ఒక స్త్రీకోసం తగలేశాడని, యింక మిగిలిన కొంచెమూ, మోటారుకారులో తిరిగే సరదాకు సరిబుచ్చుతున్నాడని అనేవాళ్ళు క్లబ్బులోకాని, ఆస్త్రీ యెవ్వరో, ఎటువంటిదో నాకు స్నేహమైన సంవత్సరానికి గావును, అతను క్లబ్బుకురావడం మానాడు జబ్బుగా వుందన్నారు పూరువిడిచి వెళ్ళాడు తరువాత తిరిగివచ్చాడనీ, అతని జబ్బు క్షయ అన్నారనీ, తెలిసింది అతని మేడ, కారు, వేం పడ్డాయి పూరివెలపల ఏదో గుడశెలో కాపరమున్నారని తెలిసింది అతన్ని వెళ్ళి చూడాలనుకున్నాను కాని అదివరకెన్నడూ అతనియింటికి వెళ్ళలేదు అతని కిష్టముంటుందో లేదో, అందులో సరైన మర్యాదకాపరంకూడా కాదయ్యెను, అని వెళ్ళడం మానుకొన్నాను కాని వారం రోజుల్లోనే అతన్ని చూడడానికి కమ్మని కబురువొచ్చింది యింక డాక్టర్లైన తరువాత నా యిష్టానుసారం పనేముంది ?

౨

మొదట ఆ కుటీరాన్ని చూడగానే, నా కాశ్చర్యం వేసింది బీదతనంవల్ల ఆ దేవిడివంటి మేడని వొదిలారా, లేక యీ కుటీరం అందాన్ని వొలిచి స్వప్నాలుకని యిట్లా సృష్టించుకున్నారా, అనిపించింది యింటిముందర పూలమొక్కలు, తడికలగు అతి కించిన పూలకాయితాలు, చిన్నపటాలు అద్దకాలపరజాలు, రోగిమంచందగ్గర కొమ్మలు పూలు, అలికి ముగ్గువేసిన నేల, శుభ్రత అన్నీ నాకు ఆహ్లాదాన్ని కలిగించాయి అమెవొచ్చింది తలెత్తి ఆమెవంక చూడగానే తెలిసింది నా అంతరాత్మకి నా జీవితంలో శాశ్వతమైన పదచిహ్లాన్ని వదలకల వకగొప్ప నిమిషం తటస్తమయిందన ఆమెలో అందంలేదు పెద్దకళ్ళుకావు, కోల ముక్కులేదు, గొప్ప అవయవాలులేవు, ఆకర్షించే వక్షంలేదు కాని యేదో శుభ్రం, పవిత్రత, పాతివ్రత్యం, శోభ, ఆమె నావ రించి వుంటుంది ఆమె ముఖంలోని చిరునవ్వు పిలిచి స్నేహం చేసుకుంది నన్ను లోకమంతా వొదిలి యిక్కడ వుంటే నేమని అప్రయత్నంగా తోచింది ఈమెవల్ల అత నిదివరకెంత ఆనందాన్ని పొందివుండాలో యీమెకాంతితో చిరునవ్వులతోటి తన గృహము, హృదయము యెంత గొప్పగా వెలిగివుంటాయో అనుకున్నాను రాత్రింబవళ్ళు యీమెపక్కన వుంటే, రోగినై మంచంమీద పడుకొనివుంటే నేం ?

ప్రతి వుదయం నేనా గుమ్మములో కాలు పెట్టడంతోటే పారి జాతపువ్వువాసన, వెన్నెల మెత్తదనమూ, ఆకాశవిశాలత్వము తోచేట్టు, ఆమె శాంతమైన చిరునవ్వు కళ్ళలోని దయ నన్నావ రించేవి అక్కణ్ణించి, కదలి వూళ్ళోకివెళ్ళడం తలుచుకుంటే, కణ్డా శ్రమంనించి, దీనికాంక్షతో ప్రవేశించడంలాగండేది ఆ

ఆకర్షణాశక్తి, సౌమ్యశాంతస్ఫూర్తి, యెట్లా, యెందుకు ఆమె
నించి ప్రసరించేవో నాకర్థం కాదు అపురూపంగా కొండ
రున్నారు వారిలో ఒక్కొక్కరు యెప్పుడో తటాలున కంట
పడగానే మురికికాల్వలూ, వల్లనిగోడలూ, ఎర్రని దుమ్మూ,
వీటిలోంచి అరాత్తుగా గంధ వ్యద్వారం తెరుచుకొని శీతలఛాయ
లతో ఆహ్వానించే సుందరారణ్యంలోకి వెళ్ళినట్టుంటుంది
విశాల మైదానముపైని నిర్మలాకాశాలు, నీలంగా తళతళలాడే
చల్లని తేటనీటి సరోవరాలూ, వెద్దవైన తెల్లని పద్మాల
రేకులూ స్ఫురణకు వచ్చి హృదయం చెప్పరాని బాధతో
కొట్టుకొంటుంది మనజన్న సార్థకమ్మ చెయ్యిగల ఆ సుందర
విహారాలన్నీ వొదిలి అక్రమమూ, అసహజమైన మన సిగరెట్
జీవితాలతో అసంతృప్తి కలుగుతుంది యెన్ని పూర్వజన్మాల
వాసనో పూర్వయుగాల్లో అనుభవించి సహజజీవనపు, నిగూఢ
జ్ఞాపకమో, యీ కాఫీహోటల్లూ డబ్బు నెగేసే రోగులూ,
ప్రేమ లేక కులాసాగా మాట్లాడేట్లబ్బు స్వార్థస్నేహితులూ, ఐడో
ఫారం కంపులూ అన్నీ పోయి పొలాలమధ్యనో, చెరువుగట్లనో,
పర్వతాగ్రాలనో నివసించాలని ప్రోత్సహించే రూపం ఆమెది

ప్రౌద్ధునే ఆమె మొఖం దర్శనంచేసినంతరువాత దినమంతా
నాశక్తులన్నీ కృశించేవి యేదిచూసినా అసంతృప్తి, యెవర్ని
చూసినా విసుగు యీశ్వరుడి దివ్యమంగళ విగ్రహాన్ని చూసి,
ఆ ఆనంద మనుభవించిన భక్తుడికివలె యీలోక సౌఖ్యాలు
అల్పమనిపించాయి యెవరు డబ్బు చేతిలోపెట్టినా, యెవరు
కృతజ్ఞతతో నమస్కారాలు పెట్టినా వ్యర్థమనిపించింది నాకేర్తి
గాని “చేక్ బుక్” గాని నాకేమీ సంతృప్తి నివ్వలేదు దినంలో
యెక్కడ పువ్వుల్నిచూసినా ఉదార కార్యాలనంగతి విన్నా,

సంగీతం చెవినితాకినా, ఆమె తీవ్రంగా జ్ఞాపకంవొచ్చి బాధ కలిగేది

యీ అశాంతి అంతా ఆమెమీద మోహంవల్లనా, ఆమె మీద వాంఛా, నన్నిట్లా బాధిస్తోంది అని ఆలోచించా నొక రాత్రి ఆమె నన్నంకోరించినట్టూ, నా హస్తాల్లో ఆమెను అదుమడుగున్నట్టూ భావించుకొని చూశాను వెంటనే నాపైని, నా తుచ్ఛకామంపైని, పరమాసహ్యం కలిగింది మంచివాసన లతో మెత్తని రంగులతో నవ్వే గులాబిపువ్వుని యెంగిలిముద్దు పెట్టుకున్నట్టే చల్లని నిర్మలమైన చందమామను వేడినిశ్వాసా లతో కావిలించుకున్నట్టే శుభ వృదయ తేజస్సులో బూతులు మాట్లాడినట్లుంది ఐతే నన్ను విడవని యీ వెర్రివేదనకి అర్థం యేమిటని ఆలోచించాను, కాని ఆ సమస్యకి అంతం కనపళ్లేదా రాత్రికి అందమూ, యవ్వన ప్రారంభమూ, లేని ఆమెవల్ల యీ బాధ అసహజమైన భ్రమ, విపరీతమైన మాయ దాని నుంచి తప్పించుకోవాలి మనసులో ఆమెని 'ఎనలైజ్' చేసుకుని కాంక్షించవలసిన కారణమేమీ లేదని నా మనసుకి నేనే గట్టి సమాధానం చెప్పుకుని ఆరాత్రికి నిద్రపోయినాను మర్నాడా మెని చూడగానే, ఈమెలోని ఆ ఆకర్షణకి కారణం కనిపెట్టాలని వెతికాను ఎందుకిట్లా హృదయాన్ని కలవర పెడుతూందని నెమ్మదిగా చూచి ఆమెకళ్లలో శాంతమైన సరస్సులో ప్రతిఫలించే ఆకాశం కనపడ్డదో, యెగిరేపక్షుల వొచ్చిరాని నడక ఆమె గమనంలో తొచిందో, వొత్తుగా పెరిగిన గడ్డినీడలు, ఆమె కుంతలాల గుబుర్లలో కలిగాయో, దూరపు పర్వతాల నీలపు నునుపు వాసలు కడిగిన గాలిపరిమళం, ఆమె దేహకాంతిలో కరిగినట్లుందోగాని, చూసినకొద్దీ, ఆలోచించినకొద్దీ, వలలో కొట్టు

కునే పక్షివలె నా మనసు మరింత తీని వాంఛతో తప్తమయింది

ఒక్కవారంలో జీవితం దుర్భర మయింది అభిమానమూ, న్యాయమూ, స్నేహమూ, ధర్మమూ అన్నీ త్యజించి, ఆమె పాదాలపైన పడి కన్నీళ్ళతో—యే మదగను, యెమిటంటే యేం కావాలంటే, యేమ చెప్పను? నాకే తెలీదే! ఒక్కటి మాత్రం రూఢిగా నిశ్చయ మయింది ఆమె నాతో వుండాలి, నా యింటిని పువ్వులతోటి, కాంతితోటి నింపాలి అంతవరకు నా వాంఛ స్పష్టము ఆమెనుంచి దూరంగా జీవించడం దుర్భరం కాని యెట్లా? యెవణ్ణో వొదిలి శీతారామయ్యతో వుండగా లేనిది, అతన్ని వొదిలి నాతో నివసించ కూడదా? కాని నేను సంఘంపట్ల ఆ సాహసాన్ని చూపగలనా? పోనీ ఆ కుటీరం లోనేవుంచి రహస్యంగా—చీ—చీ— నా మనస్సు తిరుగ బడ్డది పోనీ ఆమెను వేరే కాపురముంచి—వొస్తుందా?— యిట్లాంటి మనుష్యులు, డబ్బుకే అమ్ముకుంటారు దేహాన్ని, ఆత్మనీ శీతారామయ్య యిప్పు డామెకి మహాభారం కాని ఆమెనిగురించి అట్లాంటి ఆలోచనలుచేసిన పాపానికి నా నాలిక కొరుక్కున్నాను నా గుడ్డితనానికి, అహంభావానికి నామీద నాకు చాలా కోపం వచ్చింది అతని బాధను తగ్గించినందుకై నేనే మడిగినా యివ్వదా అనిపించేది కాని నమ్మిన నానించి అట్లాంటికోర్కీ రాగానే ఆమెకళ్ళు కష్టంతో కిందికి వాల్చు డమూ, మెల్లిగా మొహంలోనిదయ మబ్బులవలె కరిగి కోప కాంతి చంపల్ని ఆవరించడమూ, ఒక్కమాట లేకుండా మెడ తిప్పుకొని పెదిమ కొంకి యెం చెప్పడమో తెలిక ఆమె వెళ్లి పోవడమూ తోచి నన్ను బంధించేవి

3

మెల్లిగా ఆమె వొంటిమీద సన్నని బంగారుగాజులూ, రాళ్ళ కమ్మలూ, చివరికి నానూ అన్నీ మాయమవుతోవుండడం నాకు కనపడ్డది ముందు నా బిల్లులు సగంధర తగ్గించాను ఒకరోజు వొంటింటో యెవరితోనో మాట్లాడుతూ వుంటే, నేను వినవలసి వచ్చింది ఆమె యెవరికో చీరెను యెనిమిది రూపాయల కమ్మింది ఆకొన్నాటిచీరెను నేను చూశాను కొత్తది యాభై రూపాయలుంటుంది దానికి కొంచెం చిరుగుంది దాన్ని తీసు కుని రూపాయలిమ్మని వాడు పోట్లాడుతున్నాడు ఆ రూపాయలు ఖర్చుఅయినాయి, లేవని యీమె అంటోంది నేను నిశ్చేష్టితుణ్ణయిపోయినాను యింటికి వెళ్లి కవరులో యాభై రూపాయలుపెట్టి తీసుకోమని బతిమాలుతూ, శీతారామయ్యకు పంపాను మర్నాడు వెళ్ళగానే ఆ రూపాయలు నాచేతులో పెట్టింది మాట్లాడానికి చేతకాక నేను వెళ్లిపోయినాను

“ద్రాక్షపళ్ళు, ఆపిల్సు యిచ్చితీరాలా” అంది ఆమె కవంతో మర్నాడు

“తప్పదు యింకా యివ్వాలి మీ స్త్రీతి చూసి చెప్పక పూరుకున్నాను” అన్నాను నోరు జారి

“అట్లా అనుకోకండి యివ్వవలసినవన్నీ చెప్పండి పరవా లేదు” అంది

ఈ కళ్ళతోనే ఆమె క్రమంగా చిక్కిపోవడం అకస్మాత్తుగా చూశాను భోజనం మానేస్తోందని తెలుసు ఎప్పుడూ వికాసంగా వుండే ఆమె మొహం కొంచెంగా వాడింది ప్రియుడి జబ్బు లోనూ, కాలుస్తున్న దరిద్రంలోనూ శాంతంగా ఆనందంగా తిరుగుతూవున్న ఆమె నడక కొంచెం మందగించింది గర్వంగా

ప్రపంచాన్ని, విధిని, ధిక్కరించి నవ్వే ఆమె పెదవి కిందకి జారింది నే నెట్లా భరించను ?

ఆరోజు పొద్దున ఆమె నాదగ్గిగగా నుంచుంది

“ఆయన వొంటో నెమ్మదిగానే ఉందండి, మీ రెందుకు వృధాగా రావడం ?” అంది రోగి మూలిగి నావంక చూడక గోడవేపు తిరిగాడు యేంచెయ్యను ? “సరేలండి కాని, శీతా రామయ్యగారితో కొంచెం మాట్లాడి వెడతాను” అన్నాను ఆమె వెళ్ళింది

“నాదికాని వ్యవహారంలో జోక్యం గలుగజేసుకున్నందుకు ఊమించండి నన్ను వైద్యుణ్ణిగా గాక స్నేహితుడిగా చూచు కోండి మీకు యింకా నెలలకొద్దీ వైద్యసహాయం అవసరం నా దగ్గర్నించి వుచితంగా తీసుకోక పోయినా, బాకీకింద చూసు కోండి కాని, మందు మానితేమాత్రం తప్పకుండా మొదటి స్థితికి వస్తారు ”

అతని కళ్లంబ² నీళ్ళొచ్చాయి

“నా భార్య వొప్పకోదు ఇంక రాకండి మందు పంపకండి ”

యింటికి వెళ్ళి ఆలోచించి వరసగా నాల్గురోజులు నాల్గు పదిరూపాయలనోట్లు పేరులేకుండా పోస్టులో పంపాను

౪

పదిరోజు లయింది చే నా యింటివైపు వెళ్లి చేతి దూరంలో వున్న చల్లని కొబ్బరితొటలోకి వెళ్ళడం చేతకాక, యెండలో కాళ్ళు కాలుతూ గంతులువేస్తున్న ట్టుంది నా జీవితం ఆమె త్యాగాన్ని తలుచుకున్నప్పుడు నా మామూలు వుదారాన్ని, ధర్మాన్ని తలుచుకుని, అంత నీరసపుపనులు చేసినందుకు నాకు సిగ్గేసింది గుండె నిబ్బరిం చేసుకొని యిటూ అటూ చూడక

దమ్మిడిల దగ్గర్నించి వేలదాకా పోగుజెసి, కుబేరుడు కావాలి
 లేకపోతే సర్వమూ త్యాగంచేసి శుష్కదరిద్రుడు కావాలి,
 అంతెకాని మర్యాదలకోసం, రూపాయి, అర, చందావేసి,
 యేడుస్తూ చెల్లెళ్ళకు మేనపిల్లలకూ తిండి పెట్టి చీరెలిచ్చేబతుకు
 ఎందుకొచ్చింది? సుఖంగా భోజనముందు కూచున్నప్పుడు
 కాళ్ళ కడుపులో పెట్టుకొని పడుకున్న ఆమెశీలం జ్ఞాపకంవచ్చి
 తిండి సహించదు చీట్లచేకతో క్లబ్బులో కాఫీ తాగుతో
 కాలం గడపే సంతోషనష్టమాన రాత్రింబవళ్ళు నిమిషం శాంతి
 నెరక్క చాకరి చేసే ఆమె దృఢత్వం జ్ఞాపకంవచ్చి పేక పారేసి
 లేచేవాణ్ణి ధీరత్వాన్ని, దేశసేవను, త్యాగాన్ని పొగడితే నాకు
 స్గ్గియి ఆమెసంగతి చెప్పాలని నోటివరకు వచ్చేది ఒకసారి
 క్లబ్బులో కొంచెం కదిపాను వెంటనే పార్వతీశం, “అదిరా—
 శీతారాముడి ముండేనా, దాన్నా సాటి తీసుకొస్తున్నావు
 అవును యీమధ్య నువ్వు ‘ట్రీట్’—

‘షటప్’ అన్నాను కళ్ళెర్రజేసి

తరవాత యింక ఆక్షస్తావన రానేలేదు కాని క్లబ్బులో
 మాత్రం మనుష్యు లామెను మరచిపోలేదు

“యింకా వాడితోనేవుందిరా? అడుగుబొడుగు యింకా
 మూటకడుతోంది గావును? యింతవరకు క్షవరం చేసింది
 రోగాన్నంటించింది యింక వదలకూడదూ, వాడి పీనిగని
 కళ్ళారా చూసి కాని వదలదు”

ప్రజల హృదయాలిప్పుడు శీతారామయ్యకోసం ద్రవిస్తు
 న్నాయి

రాత్రులు కూడా పక్కన పడుకుని ప్రాణాలన్ని బైటికి దగ్గే
 ఆ నిర్భాగ్యుడి ప్రతి ఆయాసంలోనూ, తన ప్రాణాలు పోయ్యేట్లు

బాధవడే ఆమె జ్ఞాపకం వచ్చింది
 ౫

నా శ్రమ తీరేట్టు పొలాలమీదనుంచి గాలి వేస్తోంది నీళ్ళ
 లోంచి కప్పలు వింతగా నావంక చూస్తున్నాయి చేలలో బంతి
 పువ్వులూ, పొట్లపువ్వులూ అందంగా కనపడ్డాయి ఆమె కుటీరం
 బైట నుంచునివుంది నన్ను చూడగానే యెందుకు మళ్ళీ వచ్చా
 వన్నట్టు చూసింది

“ఛూరికే స్నేహానికి చూడ్డానికి వచ్చాను నీ యిష్టం
 లేకపోతే వెళ్లిపోతున్నాను”

చప్పున నా చెయ్యి పట్టుకొని ఆమె, “మీరు రావడం
 మానేసిం తరవాత యెంతో వంటరిగా వుంది ఆనందం కలి
 గించే అరగడియ కాలమూ జీవితంలోంచి మాయమయింది
 తప్పకుండా రాండి శ్రీరోజూ రండి యిట్లా—సాయంత్రం—”
 అంత మాట్లాడేనని చప్పున ఆగింది కళ్ళంబడి వొచ్చే కన్నీటిని
 ఆపుకొని అవతలకి తిరిగి లోపలకి వెళ్లింది శీతారామయ్య దగ్గర
 అరగంట కూచున్నాను అతను అలిసి కళ్లు మూసుకోగానే,
 నన్ను బైట కుర్చీ వేసి కూచోపెట్టి కాఫీ ముందర పెట్టి నుంచుంది

“మీరు కూచోరా”—కింద నాపరాయిమీద కూచుంది
 యెంతో వొడిలిపోయింది బుగ్గలు కిందికి వేళ్లాడాయి కళ్ళ
 చుట్టూ నల్లటి లోతులు కనబడుతున్నాయి పాప మీమె కెట్లా
 సాయంచెయ్యటం ? నేను పంపన నోట్లమిచేసిందో, వుపయో
 గించినట్లు కనబడదు యిదివరకటి ప్రాభవంలో తా నెరిగిన
 ధనవంత ల సంగతి మాట్లాడుకుంటూ, ఆ సాయంత్రపు గాలిలో
 కూచున్నాము ఆమె నాదగ్గరిగా, నావంక ప్రేమతో చూస్తూ
 పక్కన కూచుంటు చాలదూ శుష్కించిన ఆమె దేహంగాని,

వాలిన ఆమె బుజాలుగాని, రేగిన ఆజుట్టుగాని, నావాంఛను అడ్డగించలేదు ఆత్మనించి ఆత్మకి పిలుపులాగు తోచింది అక్కడ కూచున్నంతసేపూ ఆమెని మనసుతో దగ్గిరికి పిలుస్తూనే వున్నాను

“చివరికి మీకు పువ్వులన్నా తెచ్చి యివ్వాలనుకుంటాను కాని కోపమొస్తుందని భయం ”

“అవమానమంటే సహించలేను ”

“అవమానమేముంది ?”

“నన్ను లోకువకట్టడం ”

పెదిమ వొణికింది యేపూర్వానుభవాలూ, కళ్ళు కనపడని పురుషత్వమూ, అహంభావంతో నిండి యేపశువులు కలిగించిన అవమానాలూ, యీమెనింత ‘సెన్సిటివ్’ చేశాయో ?

“నేనెన్నటికీ మిమ్మన్ని అవమానంచెయ్యను మిమ్మన్ని చూశినప్పటినించి నా హృదయంలో కలిగిన పూజ్యభావమే నేను తెలియజేయ గలిగితే!—”

“మీరునన్ను “మీ” రన్నప్పుడే తెలిసింది ”

పాపం యీహృదయం, యీమలిన ప్రపంచంనించి, యెంత బాధపడ్డదోకదా యీ అభిమానమెంత గాయపడ్డదోకదా సన్నని వెన్నెలలో ఆమె సెలవుతీసుకొని ఆనందంతో తృప్తితో యింటివేపు నడిచాను అ మృదువైన వెన్నెట్లో యీసస్యాలూ, నీళ్ళూ, కీటకాలు తృప్తినిపొంది ఆనందంతో విశ్రాంతి తీసు కున్నట్టు కనపడ్డది నా జీవితానికి అర్థమూ ఫలితమూ, పొంది నట్లయింది నాకారాత్రి

౬

ఆనాడు ఆశ్వీజ పౌర్ణమి నేను వెళ్ళేటప్పటికి అతనికి వ్యాధి

యెక్కువగావుంది చాలా మూలుగుతున్నాడు యెప్పటివలె బైట జూకామల్లితీగ ప్రక్కగా కూచున్నాము మాటిమాటికి ఆమె లోపలికి వెళ్ళివస్తోంది “నేను వెడతాను పోనీ, లోపల కూచోండి”

“అంత అవసరంలేదు యీకాసేపన్నా—” ఆగింది—

“సాయంత్రమిట్లా మీతోమాట్లాడ్డం అలవాటయింది, బద్ధక మెక్కువయింది మీమూలానే”

అతనికింత జబ్బుగావున్నా ఆమెముఖంలో కొంచెం వేదన లేదు, ప్రేమ తప్ప ధీరత్వమూ, అతనిపైని నిజంగా ప్రేమలేక విధ్యుక్తమనే భావంతో పరిచర్య చేస్తోందా ? కాఫీ తెచ్చింది యెన్నాళ్ళనించో అనాలనుకుంటున్న మాట అనేశాను

“మీరు నాకు కాఫీ యిస్తే నేను రాను పోనీ ప్రత్యుషకారంగా మందు పంపే వాళ్ళకోరు మళ్ళీ నాకుమాత్రం అభిమానం లేదు ?”

“నేను మీ యింటికి వచ్చివవుడు—” చప్పున సిగ్గుతో ఆగింది.

“వచ్చివవుడు—”

మాట్లాడ లేదు.

“చెప్పరూ ?”

“యేం లేదు.”

“జెప్పాలి” బలవంతంచేశాను

“నేను యింటికి రావడ మేమిటి ?”

నాకు తట్టింది యీమెని చూసి నా భార్య కూచో మవన్నా అంటుందా

“వాస్తవ ?”

“నా సె కావబడదు మం దివ్యం అనబోయినాను”
 లోపల గుళ్ళుతున్నాను వెళ్ళి చాలాకాలం రా లేదు చుట్టూ
 వెన్నెల మార్మకాంతి కాన విజయం పొందింది తొట్టిలో చెంగ
 ల్వలు విచ్చాయి వావురాలు మూలిగా గాలి ప్రారంభం
 చింది గుళ్ళలో పచ్చగ్రాలు పూగాయి చప్పన ఆమె పరుగెత్తు
 కొని వచ్చి ‘ఒకసారి రింద అంది

శీతామయ్య వెళ్తురు *క్కుకొని పడిపో గాడు ‘ఫిట్’
 తగ్గాక పైల వొచ్చి నుంచొన అ త ఆదుర్దాతో , దైర్యంతో
 తన నేమీ అంటనట్టు కావలసినదిమాత్రం వేస్తో నుంచున్న
 ఆమె సైర్యాని కాళ్ళ పడుతూ నుంచున్నాను సీత రాముడితో
 అడవికి పోయిందని, సావిత్రి యముడితో వాడు లాడిందని,
 దుర్గమ్మ చీరెలు తగలపెట్టి ఖద్దరు సైను కట్టిందని, సూరమ్మగారు
 పాత్రవ్రత్యంమీద మహావ్యూహ మిచ్చిందని లొట్టలేసే మహాను
 భావుల వివిత్రనేత్రాలకి దినదినమూ నిమిషనిమిషమూ, మనో
 వాక్యాకర్మలమీద యే ప్రతికల్లోనూ పేర్లు పడని స్త్రీలు
 నిలిపే నిగ్రహం నడచు యెంతకాలం సాధన చెయ్యకపోతే
 ఆ దృఢప్రజ్ఞ కలుగుతుంది? మొగడు చచ్చాడని గుండెలు
 బాదుకొని మఖ రాగంలో రూపకతాళంలో పెంకు లెగర
 గొట్టే సావిత్రి భర్త ఎన్నోవితుడైనాడంటే నమ్ముతారు గాని,
 యీ కులటలో పాత్రవ్రత్యమూ, నీమమూ గుర్తించగలరా?

“వెడుతున్నారా?” వెనకనే ఆమె వొచ్చి నుంచుంది
 కంఠంలో వుండమంటున్న ఆదుర్దా కనపడ్డది

“ఈరాత్రి నన్ను యంజక్షను యివ్వ నియ్యాలి.”

“అంత యెక్కువగా వుందా?”

దగ్గరగా నుంచున్న ఆమెను ‘ఫీల్’ అవుతో నేను మాట్లాడ

లేదు

“చెప్పరూ చెప్పండి నాతో చెప్పడానికి సంకోచించకండి”

నా ధైర్యం మీకు తెలీదన్నమాట ధ్వనిస్తోంది చెయ్యిమీద చెయ్యేసి కళ్ళు పైకెత్తి నా కళ్ళలోకి చూసింది అధిక ప్రయత్నంతో నాచేతులకి బుద్ధిచెప్పుకుని దూరంగా జరిగాను

“ప్రమాదమేమీ లేదు యీ నెలరోజులూ మందు లేక పోవడంచేత మళ్ళీ వెనకదోవ పట్టింది మీ కాయనపైన నిజమైన ప్రేమవుంటే మీ అభిమానాన్నన్నా త్యాగం చేసుకుని ఆయనకి మందు యిప్పించండి” అన్నాను

నా కంఠంలోంచి పొగ్గివచ్చే అనురాగ వాక్యాల్ని తొక్కి పడుతూ కళ్ళుకిందికి వాల్చి పూరుకుంది

“నేను వెళ్లి నామాన్లు తీసుకొన్నాను మీరేం భయపడకండి”

వేళ్ళాడుతున్న ఆ చేతిని మాత్రం తాకకుండా వెళ్ళలేక పోయినాను నిర్జీవ ప్రతిమవలె నుంచునివుంది తిరిగిచూడక బైలుదేరాను యిట్లా గోజూ యీమెను చూస్తూవుంటే యెట్లా భరించడం ? ఆశ రేని యీ వియోగవ్యధకో ? యెన్నటికన్నా లాభంలేదా ? విసుగు కలగదా ఆమెకు ? ధనమూ స్వేచ్ఛా ఆకర్షించవా ? యెంత చిత్రమో ! ఒక్కసారీ శీతారామయ్య ఆతని స్త్రీ, వ్యాధి నాకు మనసుకే తట్టలేదు అతనొకవేళ చచ్చిపోతే ! ఆపాకు ఆలోచనికి నాలిక కరుచుకున్నాను కాని చచ్చిపోతే ! ఆతలపు నన్ను వొదల్లేదు ఆ ఆశ కళ్ళముందు నుంచి తొలగదు ఈ రాత్రి యీ యిన్ జక్షనే మాస్తే చాలా మట్టుకు నాకు మనోరథసిద్ధి కలుగుతుంది ప్రేమ దేనికన్నా

సంకోచించదుకదా ! అని నా నీవత్వానికి నవ్వుకొని వెళ్లాను
పద్దెండి విశాలమైన వెన్నెల సముద్రంలో ఆరోగి తల
దగ్గర కూచున్న ఆ మహా పత్రివతా మహత్యంచేత ఆగృహ
నావ తేలుతోంది నా కాళ్లుచప్పుడు ని బైటికి వచ్చింది

“నిద్రపోతున్నారు లేచిందాకా యిక్కడ కూచుందాము.”

వెనక చిన్న పువ్వులపందిరీ మొల్లలవాసనా చిన్న కుటీరమూ,
చుట్టూ పరిమితలేని యీ తెల్లని సముద్రము నాపక్కన యీ
వనితా—లోపలి అగ్నిని మరిచిపోగలిగితే ! జ్వరమువంటి
తాపంతో కుమిలిపోతున్నాను “భయంలేదుకదా ?” అని
నెమ్మదిగా పాపం యింతవరకు శవంవలె పడివున్న ఆ మృతజీవి
పక్కన వొంటరిగా కూచొనివుంది యెట్లయివ్వను శాంతం
ఆ హృదయానికి ? అతనికి జీవితమే నేనివ్వగలిగితే మళ్ళీ యీమె
నాకు కనబడుతుందా ? ఆ ఆలోచనలో నావుదారత్వం నశిం
చింది అతను పోతేమాత్రం యీమెహృదయంలో యింకో
మోహానికి స్థలం వుంటుందా ? యింకో వారధి ఆకళ్లలో
వెలుగుతుందా ? యింకో గృహంలో ఆకళ్లు వెలుగుతాయా ?
యేమివ్వను యీమెకోసం ? నాధనం, మర్యాద, శీలం అర్పి
స్తాను తృణప్రాయంగా

“మాట్లాడరేం ?”

“నిజం మాట్లాడుతాను యేమీ అనుకోకండి ఆజ్ఞాద్యం
కూడెరి ఆయన సంపూర్ణ స్వస్థత పొందుతాడనే ఆశలు మీరిదిపరకే
వొదులుకొనివుండాలి అవునా ?”

“యేమో !”

సరిదేహమేమీ లేదని వృద్ధేశ్యం పైకి నిజం చెబుతున్నానను
కుంటున్నాను గాని, అంతకాత్మలో మాత్రం, ఆమెని బాధ

పెట్టాలని, అతనిమీద ఆ బంధనాన్ని గాయంచేయ్యాలని కోరికలుగుతోంది

“మేమెంత ప్రయత్నించినా కాలం జరపవలసిన వారమే కాని యింకేంలేదు ”

మాట్లాడలేదామె చంద్రుడు మెల్లిగా పైకి జరుగుతున్నాడు నీడలు పూగుతున్నాయి పున్నాగపువ్వామె తలమీద రాలింది

“అది అతనికిబాధే ! మీకూబాధే ! కాదా ?” అని స్పష్టంగా అంది

“యీ సేవేలేకపోతే నాజీవితమేఆఖరు ” అందిమల్లీ

పూరుకున్నాను యేంమాట్లాడను ? మెల్లిగా ఆమె కంఠం లోంచి యీమాటలు వొస్తున్నాయి నాతోనో ఆ వెన్నెల తోనో చెప్పుకుంటుంది

“తల్లిదండ్రులు లేనిదాన్ని, సమీపబంధువులు లేనిదాన్ని, భర్తనెరుగనిదాన్ని, యీ లోకానుభవంలేనిదాన్ని, నన్నొక్కడు మాబావ, నమ్మించి, ద్రోహంచేసి, తా ననుభవించి ఒక ధనికుడైన బంధువుడికి అమ్మాడు వాడు తన వాంఛ తీర్చుకొని తను అప్పున్న ఒకమిత్రుడికి దానంచేశాడు తరవాత అనేక పశువులచేతుల్లో మారాను అనేక విషయాలు నేర్చుకున్నాను ఆ దుర్వృత్తినుంచి, ఆ పరమనరకంనుంచి, విరక్తి పొందాలనుకున్నాను కాని మోక్షమందలేదు ధనమూ మానమూ, అందమూ మర్యాదాలేని స్త్రీ జలప్రవాహముమధ్య తృణము యేదారి పొయ్యేవాడిఅనుగ్రహానికి దోసిలి వొగ్గవలసి నదే అప్పుడు నేర్చుకున్నాను అప్పుడు తీసుకున్నాను యీ ప్రతిజ్ఞ యెవరినించి అధర్మంగా ఒక దమ్మిడి స్వీకరించకూడదని

అవ్యాజంగా అడగకుండా ఎస్తారు ధర్మాత్ములె ధనమూ
సహాయమూ వడ్డీతో శరీరమునించి దానివిలవను గ్రహిస్తారు
ఆ మహాపంకంలోంచి బైటపడే సాధనమెరక్క మృత్యువు
నాశ్రయించబోయ్యే నన్ను చెయ్యిజూచి పైకిలాగి వృద్ధునిచారీ
యన యాయన పురుషసింహం దుర్మార్గులలో దుర్మార్గుడు
కాలాంతకుడు అతడు తన పట్టమహిషిని చెనుని తన స్నేహిత
బృందంచేత నన్నారాధింప చేశాడు నా మాట శాసనము
నా కనుసన్నలు రాక్షావచనాలు నా కోపము | పశయావసాన
ముగా జరిపాడు యాభై వే రూపాయల ఆస్తిని నన్నలంకరిం
చేందుకు, నాకు నైవేద్యంగా, నా ఆనందానికై మూడేళ్లలో
వెదచల్లాడు నా కదంతా కావాలా? కాని యెంత విలువైనదీ
నాకు స్వప్నమని ఆయన వృద్ధేశ్వరపడి ధనవ్యయంలో తన ఆనం
దాన్ని అనుభవించారు నావల్ల నాకోసం యీ నా డీస్థితిలో
పడ్డ యాయనికి నే నెంత సేవచేస్తేమాత్రం రుణం తీర్చుకో
గలనా ?”

ఆమెమాటలు నిద్రపోయ్యేదానివాటివలె మెల్లిగా ఆగిపోయి
నాయి నేను ఆలోచిస్తూ కూచున్నాను నీడ మామిదికి జరి
గింది కొంగ ఒకటి చింతచెట్టుమీదనించి విడవకండా యేడు
స్తోంది రోగి లేచాడు లోపలికి వెళ్ళి యంజక్ష గు యిచ్చాము
నిద్రపోగానే బైట వచ్చి నుంచున్నాము ఆ రాత్రి నాకామె
నించి కదలాలని లేదు కాని వెళ్ళితీరాలి “నేను వెడతానింక ”
ఒద్దని ఆమె కళ్లంటున్నాయనుకున్నాను ఆమె మాట్లాడలేదు
నాకు కదలాలని లేదు ఏం మాట్లాడను? ఆమె కథ విన్నతర
వాత ఏ మాటలు మాట్లాడడానికీ పేలవంగా తోచింది యింకో
విధంగా ఓదార్చే సాహసం లేదు ఒకమాటతో చూపుతో

నన్ను మాడిస్తే, ఎన్నటికన్నా ఆ గాయం మానుతుందా ?

“నా మాట వినండి మందివ్వకపోతే ఆట్టేకాలం ఆశలేదు ”

“ఆశ లేకుండా పోవాలనే కదా మీ వృద్ధేశ్యం ?”

ఉలికిపడ్డాను

“ఏమిటిది యిట్లాఅంటున్నారు ?”

“ఏం లేదు యీ చాకిరి తప్పపోయి నేను జీవితంలో సుఖం అనుభవించాలనిగా ?”

“మొత్తానికి మీరు పడే శ్రమను చూస్తేమాత్రం భూలో కంలో యంతత్యాగ మింకా వుందని సంతోషించాలా లేక మీవంటివారి కింత యిబ్బంది తటస్థించినందుకు దుఃఖించాలా, తెలీటం లేదు ”

“ఆ రెంటిలో ఒకటి న్యాయంకాదు ”

“నేను వెడతాను”

ఆమె మాట్లాడలేదు

“ముందుసంగతి చెప్పండి పంపనామందు ?”

అంగీకారంగా వూరుకుంది

“నేను ఉదయాన రానా ?” కొంచెం వూరుకొని “సాయంత్రాన రానా ?” అన్నాను

“ఆ, ప్రొద్దున్న ఆయనకోసం, సాయంత్రం మీకోసం సరేనా ?” — — — — —

“మరి మీరు బిల్ పంపిస్తారాలి ”

“పంపితే ?”

“సందేహ మక్కరలేదు బిల్లులు తిరక్కొట్టం లేండి” అని చిన్నగా ప్రయత్నపూర్వకంగా నవ్వింది

“పంపించ వద్దనరుగదా ?”

“అది వీలులేదు ”

“బిల్లులసంగతి చూచుకొందాం కాని నిజంగా నయంగా వుండదా ?”

“చూద్దాం నయంగా వుండక యేం చేస్తుంది ”

“నన్ను సంతోషపెట్టటానికి అంటున్న విమ్మల్ని చూస్తే నాకు, నమస్కారం చెయ్యాలో జాలిపడాలో తెలీటంలేదు మీరే మమ్మనిచ్చా, జాగ్రత్త తీసుకోకపోతే యేమయ్యేవాళ్లం ” నాచేతులు రెండూ పట్టుకుని మొహాన అద్దుకుంది ఆమెని రొమ్మున చేర్చుకుంటే ఆ నిమషాన యేమీ అనదనిపించింది కాని అంతనీచంగా “యెడ్వాన్ తుజ్” తీసుకుంటానా ?

2

నెలకాగానే బిల్ పంపమని అడిగింది పంపేను అధికమైన దరిద్రంతో యెట్లాయిస్తుంది ? కుర్రవాడితో అయ్యగారిని భోజనంచేసి రాత్రికి ఒకసారి తప్పకుండా రమ్మని చెప్పిందట

నాబైస్కిల్ చప్పుడువిని బయటికివచ్చింది నా సైకిలు దీపం ఆ యింటిముందువున్న యెర్రపువ్వుల తీగపైనించి ఆమె మీదపడ్డది తెల్లని శుభమైన చీరకట్టుకుంది జుట్టు చాలా అల్లరిగాదువ్వి పువ్వులతో నవ్వుతున్నట్లలంకరించింది యెన్నో శృయింది నేనామెను అట్లాచూసి ? యెక్కడిదో ఒకజాకెట్ కూడా తగిలించింది యెందుకబ్బా యీవేషం ? ఏదన్నా ప్రయాణమా ? యెవరన్నా వస్తున్నారా ? కాని పొట్టిచేతుల రెవికతో చంపల జీరలాడే జుట్టుతో చిరుగులచీర కట్టుకుని రోజూ వున్నప్పుడే సహజంగా అందంగా కనపడేది యెందుకు ? ఇట్లా యీరాత్రి యీమెని శుభ్రంకమ్మని అడిగేటంత ఆరోగ్యం వచ్చిందా రోగికి ? సరాసరి నన్ను వొంటింటాకి తీసికెళ్ళింది

ఆయింటో ఒకపక్క సామానంతా తీసేసి నులకమంచంవేసి,
తన చేతులతో వ్రుతికిన ముడతల దుప్పటినొకటి దానిమీదపరిచి
వుంచింది పక్కన ఒక పాతకుర్చీ గూట్లో కంచెంపులో ఆకులు
పువ్వులు, పక్కన తమలపాకులు పున్నాయి అత్తరువాసన
కొంచెంగా యెక్కణ్ణంచన్నా వస్తుందేమో నన్ను కుప్పమీద
కూచోమని తానెదురుగా సిగ్గునటిస్తో నుంచుంది అంతా
కొత్తగా వికారంగా, కనిపిస్తోందినాకు మాట్లాడితే యేమా
తుందో అన్నట్టు, అట్లానే కూచున్నాను ఆమె అట్లానే నుం
చుంది గూట్లోదీపం నిదానంగా వెలుగుతోంది పక్కగది
లోంచి బాధతోకూడిన రోగిపూపిరి వినపడుతోంది యింక
వుండలేక, “మాట్లాడరేం” అన్నాను

“యేముంది, నేను సిద్ధంగానేవున్నాను,” అని పక్కచూపు
లతో లేనిసిగ్గుతో నన్ను పలకరించింది

“యెందుకు అన్నాను కొట్టుకుంటున్న హృదయంతో నేను
తనని అన్యాయంగా క్రూరంగా హాస్యం చేస్తున్నట్టు నావంక
చూశింది

“మియిష్టానికీ ” అన్నది

తెలుస్తున్నదినాకు

నావొళ్ళు వొణికింది కళ్ళుతిరిగాయి

యేమిటిది ? యెందుకిట్లా చేసింది ? చప్పున ఆలోచించాను

“యిట్లా కూచోండి”

మంచంమీద కూచుని నాచేతిమీద చెయ్యేసింది

“యెందుకిట్లా ?”

“మీ రుణం తీర్చుకునేందుకు ”

“యిట్లానా ?”

“నాకు చాతైన విధం యిది వొక్కటే యీశూన్య గృహంలో యింకేమీలేదు ”

“కాని మీ కంగీకారమేనా ?”

“అంగీకారంతో ప్రసక్తిలేదు ధర్మం”

“పోనీ నా కంగీకారమా ?”

“మీ కిషంఁదా” అని వోరగా చూసింది

“యెందుకనుకున్నా రట్లా ?”

“యింతలోకం చూసంతరవాత అంతమాత్రం తెలుసుకో లేనూ !”

“లోకానికి విరుద్ధం కూడా వుంటుం దక్కడక్కడ ”

“కాని మీ విషయం నాకు నిశ్చయమే ”

‘యెప్పుణించి ?’

“మొదటిరోజునించి ”

“ఐతే యిరత ఆలస్యంచేసి బాధ పెట్టారేం ?”

“యింత దరిద్రం పట్టందె ?”

“కాని యిది ధర్మమా ?”

“నాబోటి కులటలకు ధర్మమనేది వుందా ?”

“మీరు నామనసుకో మహాపత్రివతలలో వొకరని తెలీదూ ?”

“అదే నిజమైతే వాంఛ యేమిటి ?”

“నాలోని మృగానిదా వాంఛ నాది కాదు ”

“దానికే చెల్లిస్తున్నాను, బిల్”

“నా యెడల అన్యాయంకాదూ ?”

“యేది ?”

“నీహృదయంలెని దేహంతో నేను సంతృప్తి పొందుతాననుకోడం ”

“మీరు పొందరు మీలోని మృగం పొందుతుందనుకున్నాను ”

“ఇదికాదు నేను కోరేది ”

“యేది ?”

“హృదయం ”

“అది పరాయత్తం ”

“మరి దేహాన్ని అమ్ముతున్నారా, వేశ్యవలె ”

“వేశ్యకన్నా అధమంగా, పుచితంగా, పుపకారం పొందమంటారా ?”

“మిత్రుడిదగ్గర్నించి” —

“నాకు మిత్రులు లేరు వుండరు ”

“ఐతే నాకీ బిల్ అఖర్లేదు ”

“ఐతే యింక మీ సహాయం మాకొద్దు ”

“తప్పదా ?”

“తప్పదు ”

ఆలోచించాను నుంచుని

“పోనీ నాబిల్ విలువమాత్రం తీసుకుని వెళ్ళనిస్తారా ? అన్యాయంగా యెక్కువ తీసుకోడం తప్పుకదా ?”

“స్వశే ”

నాచేత్తో ఆమె చెంపల్ని తాకాను

“యీ త్యాగానికై యెంత ర క్తం మీ హృదయంలోంచి
వొలికివుంటుందో నాకు తెలుసు” అన్నాను

“బిల్ తీరిందికాని మీ వాత్సల్యం తీరలేదు” అని దగ్గిరికి
వచ్చి నా ముఖాన్ని పట్టుకుని ముద్దు పెట్టుకుంది

“ఈ జన్మంలో నేను పంపగల బిల్లుల మొత్తమంతా తీరింది”
అన్నాను

—